

H.K. KORANDER LÄROBOK I FINNSKA SPRÅKET

HYK

PRAKTISK LÄROBOK

I

FINSKA SPRÅKET,

AF

Henrik Hautastius

K

Corander

H. K. K.

Förra delen.

Å Förf:s förlag.

PRAKTISK LÄROBOK

I

FINSKA SPRÅKET,

AF

H. K. K.

Förra delen.

Å Förf:s förlag.

WIBORG,

tryckt hos N. A. Zilliacus, 1866.

Närmaste ändamålet med detta lilla arbete är afhjelpandet af det behof utaf en praktisk och tillika mera systematisk lärobok i finskan, hvilket gjort sig känbart, åtminstone för Förf. då han (utan ansökning) blifvit anställd att undervisa i sagde vårt national-språk, äfven å egentliga skol-klasser, och det vid en läroanstalt, der undervisningen sker på svenska, också i Latin ifrån och med första klassen, samt pluraliteten af eleverna praktiskt känner finskan behjpligen. Om arbetet derjemte kunde gagna på annat håll, — d. ä. begagnas vid andra läroverk och af enskilda, som med eller utan lärares ledning önska lära sig Finska korrekt, — så skulle det naturligtvis ej minst gläda Förf.

Af anmärkningarnes mekaniska eller tekniska utstyrsel kan jemväl discenten lätt urskilja det viktigare ifrån det mindre viktiga. Det med hög (Cicero) stil tryckta är, såsom hvarochen finner, det viktigaste, som alltså först måste läras, — isynnerhet om det är försedt med asterisk (*). Det med vanlig (korpus) stil kommer dernäst, och sist det med petit tryckta, hvilken stil dock — i anseende till dess jemförelsevis gröfre beskaffenhet — måhända ej alltid kan från nästnämnda urskiljas af eleven, utan lärarens tillhjälp.

Ehuru arbetet ej uppträder med anspråk på att i vetenskapligt afseende framkomma med något nytt, må dock påpekas några partier, de der Förf. sett sig nödsakad behandla sjelfständigare, — d. ä. fullständigare och mera afvikande ifrån förut gängse mer eller mindre skeft försanthållande. Sådana partier äro t. ex.: Läran om Genit. plur. (anm. 4); Instructiv (och Comit., 11); Infinit. plur. af flerstaviga ord, särdeles dem på *a* och *ä* (10a, 12b, 13, 19 och 23); infinit. och i allmänhet konsonantförmildring vid stammar på *ise* (17); infinit. (och Essiv), som har Nominativ till stam (15, 22); plurala casus obliqvi af Nominer på *yt* eller *ut*, hvilkas stammar ändas på *ye* l. *ue* (19a); härledning af nominer på *us* eller *ys* (20 B); äfvensom bildandet af passiv (31*) genom derivation ifrån Infinitiv, samt — på sätt och vis — teorin om personal-pronominerna och särskildt suffixerna (1 a, 8 II; 20 A; 24 2:o, 3:o; 26).

Förf. har ock fröjden tillägga att en för sin skarpa blick i språkvetenskapen känd lärare, H:r Gymnasii Adjunkten Mag:r Petersén, haft godheten genomgå första (och förnämsta) delen af arbetet, — utan att sagde lingvist funnit skäl till anmärkning emot annat än några nya kasus-benämningar. Ehuru med tacksamhet erkännande det anmärkta, — bestående i att något verb *absqvesum* (hvarifrån *Absqvesiv* kunde härledas) ej finnes, äfvensom att *Elativ*, hvilken term redan *Renvall* hegagnat, uttrycker förnämsta egenskapen hos *Delativ*, — hvilket allt redan vid ett annat (erbjudet oppositions) tillfälle af H:r Kanslirådet *El. Lönnrot* framdragits, har Förf. dock så mycket mindre velat annorlunda än på detta sätt ändra dessa sina benämningar, som de äro lätt begripliga äfven af den hvilken vant sig vid termerna *Abessiv* och *Elativ*, hvarifrån *ljudfallet* i de uti mer än ett afseende fullständigare *Absqvesiv* och *Delativ* ej mycket skiljer sig, och härtill kommer att *Lönnrot* sjelf sednast, såvidt Förf. erinrar sig, riktigt kallat *Absqvesiv*: *Ilman-olenta. vaj(aa)lla ol.*, således icke *Poi(ke)ssa-ol.* (*Abessiv*).

Slutligen får Förf. tillkännagifva att en sednare del — som är ernad att, ifall omständigheterna äro så gynnande, utkomma nästa jul-tid — skall fullständigare framställa verb-läran, hvar-till dock anvisningar äfven i denna del förefinnas här och der, ej blott i noterna (pagg. 25 och 36), utan ock i de allraflesta reglor om bokstafs-förändringarne, — med ett ord sagdt, i alla 37 anmärkningar utom 14, 24, 25, 27, 29, 30, 32 — 37 och möjligen 13. Denna näst anförda Anm. är nemligen dock till en del förtydligad genom *participiela* exemplen *peitettytö* (= *peitettyjä*) och *opetetuita*, hvilka icke blifvit af en tillfällighet valda, utan derföre att bruket af *t* i *Infinit.* (och *d* i *Gen.*) plur., men ej i *Infinit. singul.*, är mera prägnant, utpregladt vid de *participiela* flerstafviga stammarne på *y* (*u*) — eller fullständigare *tty* (*ttu*), — än i de troligtvis genom förkortning uppkomna likadana (från verb, åtminstone i andra led, härstammande) nominerna på *y* (*u*) — fullständigare *ly* (*lu*), — t. ex. *kävely* (= *kävelys*, stam *kävelykse*), *arvelu* (= *arvelus*).

Numerus *Singularis*
(*Yksikkö luku*).

Nominativ.	Jää, isen, en is.
Accusativ	jään (<i>jää</i> ^{1a}), isen.
Infinitiv	jäätä, is
(Partitiv)	
Genitiv	jään isens
Illativ	jäähän, ^{*5} in i isen
Allativ	jäälleen in på isen, till (åt) isen.
Inessiv	jäässä inne i isen.
Adessiv	jäällä uppå isen, vid (hos) isen, med isen
Delativ	jäästä utur isen, om isen
Ablativ	jäältä ifrån isen, af isen

Nominat.	<i>Paksu puu</i> , tjocka trä- det, ett tjockt träd.
Accusat.	paksun puun (paksu puu), tjocka trädet, ett tjockt träd.
Infinit.	paksua ^{*6a} puuta, ^{*2} tjockt träd
Genit.	paksun puun, tjocka trädet, tjocktträds.
Illativ	paksuhun (paksuun) ^{*7} puuhun, in i tjocka trädet (tjockt träd).

Num. *Pluralis*
(*Monikko*).

}	<i>Muut jäät, de andra isarne.</i>
	^{1b}
	<i>muista^{*2} jäitä,^{*3} andra isar</i>
	<i>muiden jäiden^{4a}, andra isarnes</i>
	<i>muihin jäihin, in i andra isarne.</i>
	<i>muillen jäillen, in på (till. åt)</i> <i>andra isarne.</i>
	<i>muissa^{*2} jäissä, inne i andra</i> <i>isarne.</i>
	<i>muilla jäillä, uppå (hos, vid) an-</i> <i>dra isarne, med andra isarne.</i>
	<i>muista jäistä, ur (om) andra isarne.</i>
	<i>muilta jäiltä, från (utaf) andra</i> <i>isarne.</i>

}	<i>Paksut puut, tjocka träden.</i>
	<i>paksuja^{*6} puita, tjocka träd</i>
	<i>paksujen^{4a} puiden, tjocka trädens</i>
	<i>paksuihin puihin, in i tjocka trä-</i> <i>den.</i>

Allativ	paksullen puullen, in på tjocka trädet.	paksuillen puillen
Iness.	Paksussa puussa, in- ne i tjocka trädet.	paksuissa puissa
Adess.	paksulla puulla, på tjocka trädet.	paksuilla puilla
Delat.	paksusta puusta, ur tjocka trädet.	paksuista puista
Ablat.	paksulta puulta	paksuilta puilta.
Essiv	paksuna puuna, så- som (i egenskap af) tjockt träd.	paksuina puina, såsom tjocka träd.
Translativ	paksuksi puuksi ⁸ , till (att vara) tjockt träd.	paksuiksi puiksi, ⁸ till tjocka träd.
Nomin.	<i>Hyvä lukko, goda låset.</i>	} <i>hyvät lukot,</i> ^{9a} goda låsen
Accus.	<i>hyvän lukon</i> ^{*9a}	
Infinit.	<i>hyvää</i> ^{6a} lukkoa, godt lås†	<i>hyviä</i> ^{*10a} lukkoja goda lås†
Genit.	<i>hyvän lukon, goda lå-</i> <i>sets.</i>	<i>hyvien lukkojen</i> ^{4a}
Illat.	<i>hyvä'än lukko'on</i> ^{*7}	<i>hyvi'in</i> ^{*7} lukkoihin
Allat.	<i>hyvälle' lukolle'</i> ^{*9a} <i>hyvässä lukossa</i> <i>hyvällä lukolla</i> <i>hyvästä lukosta</i> <i>hyvältä lukolta.</i>	<i>hyville' lukoille</i> <i>hyvissä lukoissa</i> <i>hyvillä lukoilla</i> <i>hyvistä lukoista</i> <i>hyviltä lukoilta</i>
Essiv	<i>hyvänä lukkona, så-</i> <i>som godt lås.</i>	<i>hyvinä lukkoina, såsom goda lås</i>
Translat.	<i>hyväksi</i> ⁸ lukoksi, till (att vara) godt lås.	<i>hyviksi lukoiksi</i>
Instructiv	(<i>hyvän lukon, med</i> <i>godt lås</i>) ^{*11a}	<i>hyvin lukoin,</i> ^{*11b} med goda (<i>godt</i> ^{*11a}) lås.
Absqvesiv	<i>hyvättä lukotta, utan</i> <i>godt lås</i>	<i>hyvittä lukoitta, utan goda lås † †</i>

<i>Arka lan(g)ko, ömtåliga (fega) svågern.</i>	<i>ar'at langot,*9b ömtåliga svågarne</i>
<i>arkaa lankoa, ömtålig svåger</i>	<i>arvoja*12a lankoja, ömtåliga svågar</i>
<i>ar'an langon*9b, ömtålig svågers.</i>	<i>arvojen lankojen, ömtåliga svågararnes</i>
<i>arka'an lanko'on</i>	<i>arvoihin lankoihin</i>
<i>ar'allen langolle'</i>	<i>ar'oille' langoille</i>
<i>arassa langossa</i>	<i>arvoissa langoissa</i>
<i>Matala tupa, låga stugan</i>	<i>matalat tuvat*9c</i>
<i>matalaa (-lata¹³) tupaa</i>	<i>mataloita (-loja,¹³ -lia)^{12b} tupia^{12a}</i>
<i>matalan tuvan*9c</i>	<i>mataloiden (-lojen,-lien) tupien</i>
<i>matala'an tupa'an</i>	<i>mataloihin (-li'in) tupi'in</i>
<i>matalalle' tuvalle'</i>	<i>mataloille' (matalille) tuiville'</i>
<i>Korkea (sammandraget: korkee) mäki⁸, höga backen</i>	<i>Korkeat (sammandr.: korkeet) mä'et</i>
<i>korkeaa (korkeata,¹³ sdr. korkeeta) mäkeä, hög backe</i>	<i>korkeoita (-eita, jfr. 19)¹³ mäkiä*10b</i>
<i>korkean (sdr. korkeen) mä'en</i>	<i>korkeiden¹⁹ mäkien</i>
<i>korkea'an (korkeesen¹⁴) mäke'en</i>	<i>korkeihin (-eisin) mäki'in</i>
<i>Kaunis impi, vackra (sköna) tärnan</i>	<i>kauni'it immet,^{9c} vackra tärnorna.</i>
<i>kaunista*15 impeä,*6 vacker tärna</i>	<i>kauniita (kaunihia, egentligast kauni'iita) impiä^{10b}</i>
<i>kauni'in immen*9c</i>	<i>kauniiden (-nihien) impien</i>
<i>kauni'isen¹⁴ impe'en</i>	<i>kauni'isin impi'in</i>
<i>kauni'illen immelle'</i>	<i>kauni'ille' (egentligen kauni'iillen) immille'</i>
<i>kauni'issa immessä</i>	<i>kauniissa immissä</i>
<i>kauni'ina (kaunisnä*15b) impenä</i>	<i>kauniina impinä, såsom vackra tärnor.</i>
<i>Punainen puolukka, röda lingonet</i>	<i>punaiset puolukat,^{9a} röda lingonen</i>

punaista* ^{16a} puolukkaa (-kkata)	punaisia ^{10b} puolukoita ¹⁷ (-kkoja)
punaisen puolukan ^{9a}	punaisien (-sten ^{4b}) puolukoiden (-kkojen)
punaise'en puolukka'an	punaisi'in puolukoihin ¹⁷
punaisellen puolukalle'	punaisille' puolukoille'
punaisessa puolukassa	punaisissa puolukoissa
punais(e)na puolukkana	punaisina puolukoina ¹⁷
Pieni lapsi, ⁸ lilla barnet	pienet lapset, små barnen
pientä ^{16a} lasta* ^{18a} litet barn	pieniä lapsia ^{10b}
pienen lapsen	pienien ^{4b} lapsien (lasten ²⁸)
piene'en lapse'en	pieni'in lapsi'in
Kaita niemi, smala udden (näset)	kaidat ^{9d} niemet, smala uddarne (näsen)
kaidan ^{9d} niemien	kaitojen niemien ⁴
kaitaa niemeä (nientä ^{18b}) ^{16b} , smal udde	kaitoja ^{12a} niemiä
kaita'an nieme'en	kaitoihin niemi'in
Ankara virta, strida strömmen	ankarat virrat ^{9d}
ankaraa (-rata ¹³) virtaa	ankaroita (-oja ¹³) virtoja ¹²
ankaran virran ^{9d}	ankaroiden (-ojen) virtojen
ankara'an virta'an	ankaroihin virtoihin
Lyhyt silta, korta bron	lyhyet sillat
lyhyttä ^{15a} siltaa, korrt bro	lyhyviä (-hviä) ^{19a} siltoja
lyhyen sillan	lyhyvien (-hvien) siltojen
lyhye'en silta'an	lyhy(v)i'in (lyhei'in) siltoihin
Neljäs rattoisa sanoma, fjerde muntra (treffliga) budskapet.	(Kolmannet ^{9d}) ²⁷ rattoisat sanomat, tredje m. budskapen (sägnerne, tidningarne).
neljättä rattoisaa (-sata) sanomaa ¹³	rattoisia sanomia ^{12b}
neljännen ^{9d} rattoisan sanoman	
neljänte'en rattoisa'an sanoma'an	

*Se uusi virsi**²⁰, den nya psalmen.
sitä uutta virttä
sen uuden virren
siihen uute'en virte'en
sinä uudessa virressä
sitä uudesta virrestä
sillen uudelle' virrelle'
sillä uudella virrellä
siltä uudelta virreltä
sinä uutena virtenä
siksi uudeksi virreksi.

Tä(m)ä vieras vene', denna
fremmande båten.

tätä vierasta^{15a} *venettä*²²

tämän (tään) viera'an vene'en

*tähän viera'asen vene'esen*¹⁴

tälle' viera'alle' vene'elle

*Tuo taivaallinen rakkaus,*²⁰ *den*
der himmelska kärleken

tuon taivaallisen rakkauden
tuota taivaallista rakkautta
tuohon taivaallise'en rakkaute'en

Sinä taitava anoppi, du kunniga
svärmor.

sinua taitavaa (-vata) anoppia,
dig kunniga svärmor

sinun taitavan anopin, din, den
kunniga svärmodrens

sinu'un taitava'an anoppi'in

Ne uudet virret^{9d}

*niitä uusia virsiä**²¹

niiden uusien virsien

niihin uusi'in virsi'in

niissä uusissa virsissä

niistä uusista virsistä

niillen uusille, virsille

niillä uusilla virsillä

niiltä uusilta virsiltä

niinä uusina virsinä

Nä(m)ä viera'at vene'et, dessa
fremmande båtarne.

näitä vieraita venehiä (vierahia
veneitä)^{19c}

näiden vieraiden venchien (vie-
rahien veneiden), näiden vie-
rasten^{4b} *veneiden (-nehien)*

näihin viera'isin vene'isin

näille' viera'ille' vene'ille

nuo oivalliset viisaudet, de der
förträffliga visheterna (klok-
skapen)

Te taitavat anopit, I kunniga
svärmodrar.

teitä (teittiä) taitavia anoppija
*(-ppeja, -oppiloita)*²³

teidän (teitin), taitavien anoppien,
edra, de kunniga svärmodrarnes.

teihin (teitti'in) taitavi'in anop-
*pī'in (-opeihin,*¹⁷ *ppiloihin)*

sinulle' taitavallen anopille'

sinussa taitavassa anopissa

Joka²⁴ rietas kysymys,²⁰ hvil-
ken retliga (gemena, förtret-
liga) fråga. [Relativt]

jota rietasta^{15a} kysymystä (16a,
18a), hvilken retliga fråga

jonka (jon) rietta'an kysymyksen

johon(ka) rietta'asen¹⁴ kysymyk-
se'en

jollen(ka) rietta'alle' kysymyk-
selle'

jossa rietta'assa kysymyksessä

Joku vapaa varvas, någon fri få

jotakuta (jotakin) vapaata var-
vasta^{15a}

jonkun²⁵ (jonki) vapaan var-
pa'an

johonkuhun (johonki) vapaasen¹⁴
varpa'asen

jollenkulle' (jollenki) vapaalle'
varpa'alle'

Ei kumpikaan²⁶ kirkas säde', in-
gendera klara strålen.

ei kumpaakaan kirkasta^{15a} sä-
dettä²²

ei kummankaan kirkka'an sä-
te'en, ingendera klara strålens.

teille' (teitille') taitavillen ano-
pille' (-opeillen, -oppiloille')

teissä (teitissä) taitavissa ano-
pissa (-opeissa, -ppiloissa)

jotka rietta'at kysymykset, hvil-
ka retliga frågor

joita riettaita (-ttahia)^{19c} kysy-
myksiä

joiden riettaiden (rietasten^{4b}) ky-
symyksiä, joiden riettahien
kysymysten²⁸

joihin(ka) rietta'isin kysymyk-
si'in

joillen rietta'ille' kysymyksille

joissa rietta'issa kysymyksissä

jotkut (jotkin²⁵) vapaat varpa'at,
några fria tår.

joitakuuta (joitaki) vapaita var-
paita (-rphia)

joidenkuiden (joidenki) vapaiden
varpaiden (varpahien^{19c}, -rvas-
ten^{4b})

joihinkuihin (joihinki) vapaisin
varpa'isin

joillenkulle' (joillenki) vapaille'
varpa'ille'

Ei mitkään (kutkaan) kirkka'at
säte'et, inga klara strålar

ei mitä(kä)än kirkkaita sätehiä
(kirkkahia säteitä)^{19c}

ei kumpa'anakaan kirkka'asen
säte'esen¹⁴

ei kummallenkaan kirkka'alle'
säte'elle'

Yksi^{18b} 3:0 kova vanne', ett hårdt
tunnband.

yhtä^{18a} kovaa vannetta²²
yhden kovan vante'en
yhte'en kova'an vante'esen

Kaksitoistas²⁸ (kahdes-toista)²⁹ le-
vein^{30b} kangas, tolfte bredaste
mon (väfven)

kaksitoistatta^{18a} (kahdetta-toista)
leveintä^{18b} kangasta^{15a}, 12:te
bredaste mo (väf).

kaksitoistannen (kahdennen-tois-
ta) leveimmän kanka'an

kaksitoistante'en (kahdente'en-
toista) leveimpä'an kanka'asen

kaksitoistannelle' leveimmälle'
kankaalle'

Vanhempi³¹ vanhin, den äl-
dre af föräldrarne (äldre pa-
renten³³)

vanhempaa (-pata) vanhinta

vanhemman vanhimman
vanhemp'an vanhimp'a'an

Kahdet²⁷ (yhteiset) häät, två (ge-
mensamma) bröllopp, binae
(duae communes) nuptiae.

kaksia^{18b} (yhteisiä)^{10b} häitä.

Kahdeksas-kymmenettä²⁹ (Yhdek-
sän-kymmentä-kahdeksas) le-
veämpi^{30a} kangas, 98:nde bre-
dare mon (väfven).

kahdeksatta-kymmenettä (yh-
deksänkymmentä - kahdeksat-
ta) leveämpää (-pätä)¹³ kan-
gasta.

kahdeksannen-kymmenettä (yh-
deksänkymmentä - kahdeksan-
nen) leveämmän kanka'an

kahdeksante'en-kymmenettä (yh-
deksänkymmentä - kahdeksan-
te'en) leveämpä'an kanka'asen.

Para'immät³² vanhimmat, de allra
bästa föräldrarne

para'impia vanhimpia, allrabästa
föräldrar

para'impien vanhimpien

para'impi'in vanhimpi'in

[Nomin. (et Accus.) ^{1a}] Viisi pienempää (-pätü) poikaa ³⁴ , fem mindre gossar (söner).	Seitsemän ³⁵ sileetä pöytää, sju släta borden	
Infin.: viittä pienempää poikaa	seitsemää (-mätü) sileetä pöytää	
Genit. viiden pienemmän poj'an ³⁶ , fem mindre gossarnes	seitsemän sileen pöydän, sju släta bordens	
Illat. viite'en pienempään poika'an	seitsemään sileesen ¹⁴ pöytään.	
Nom. Kaikki onneto(i)n kansa, allt det olyckliga folket	} Kaikki (kaike ³⁷) onnettomat, alla olyckliga	
Acc. kaiken onnetoman kansan		
Infin. kaikkea onnetonta ¹⁵ kansaa, allt olyckligt folk.		kaikkia onnettomia ^{12b}
Gen. kaiken onnetoman kansan		kaikkien onnettomien

¹ a) Efter Imperativ (första och andra person) samt operonliga talesätt, är Accusativen äfven i Singular lika med Nominativ, utom i personal *pronomina*,— de enda ord i Finskan, liksom i svenskan, hvilka ega särskild böjnings-ändelse för Accusativ: *minut mig, sinut dig, hänet honom (henne), meidät oss, o. s. v.* — För öfrigt är Accusativus singularis i finskan alltid lika med Genitiv, af nominer, undantagande Numeralia cardinalia (grundräkneord) utöfver *yksi*, hvilka till betydelsen äro pluralia.

b) I plural är accusativen öfverallt i nomina lika med Nominativ, såsom i svenskan.

Subjektet i objektiva Infinitiv-satser samt till impersonala verber, hvilket i Latinet och svenskan är accusativ, sättes i finskan (äfven då verb-infinitiven uttryckes med Accusativ af Particip — eller Adjectivus modus, — såsom efter verba sentiendi och dicendi sker) *icke i Accusativ, utan i Genitiv*, om det (subjektet) är totalt eller bestämdt, och i motsatt fall (såsom partielt eller obestämdt) i Partitiv I. Infinitivus casus. Det heter nemligen t. ex. ej blott: *näki hevoisien (hevoisia) tulevan* såg hästarne (hästar) komma, — egentligen: såg hästarnes (af hästar) kommande, — vidit eqvos venire, samt *anna hevoisien tulla* lät hästarne komma, — egentl. tillät hästarnes komma(nde), — sine eqvos venire; utan ock: *näki meidän ja teidän* (ej Accus.: meidät o. s. v.) *tulevan* såg oss och er . . . komma, *anna meidän tulla*. Likaså: *hänen ja meidän* (ej: *hänet ja meidät*) *pitää tulla* honom (henne) och oss åligger — han (hon) och vi böra, eg. hans (hennes) och vår (skyldighet, sak) är att — komma, eum (eam) et nos oportet . . .

*²) När hård vokal (*a, o, u*) finnes i ordstammen,— hvilken i finskan alltid slutas på vokal, — förbytes såväl böjnings- som härlednings-ändelsens veka vokal (*ä, ö, y*) till motsvarande hård; således *ä* till *a*, samt *ö* till *o*, och *y* till *u*.

Efter de lätta (eller medel-)vokalerna *e* och *i* kan väl i ordstammen och tillochmed i härlednings ändelse följa jemväl hård vokal; t. ex.: *isä* och *iso*; *niitty*, i Östra dialekten *niittu*; *sisär*, dialektvis *sisar*; *pimennys* och *pimentola*, af *pimentäa*. Men i böjnings ändelsen fordra äfven *e* och *i* regelrätt *vek* vokal; infinitiverna *merta* och *verta*, af *meri* och *veri*, de der tyckas bilda undantag, skrivas icke blott — äfven för undvikande af tvetydighet, — utan uttalas ock i somliga munarter rätteligen: *mertä*, *vertä*.

*³ När dubbel vokal eller diftong komme att stå omedelbart framför *i*, så förenklas den dubbla vokalen, och af diftongen kvarblir endast det förnämligare vokalljudet, sålunda att

a) af de egentliga diftongerna (*ie*, *uo*, *yö*) bortfaller den föregående vokalen (förljudet, upptakten så att säga); t. ex. *loi* i st. för *luoi*, af *luo*; *vei* pro *viei*, af *vie*; *teitä* och *öitä*, pro *tieitä*, *yöitä*, af *tie* och *yö*;

b) af de oegentliga diftongerna på *i* och *y* (*u*), förvandlas dessa till konsonanter, nämligen *i* till *j* och *y* till *v*; t. ex. *uji* af *ui*, *kävi* af *käy*. Jfr. *^{6b} och *kävele* (frequentativ) af *käy*.

⁴ a) Till lättnad vid bildandet af Genitiv. pluralis, må erinras, att den fås öfverallt ifrån Infinitiv *pluralis*, genom att Infinitivens vokal (*ä*, *a*) förbytes till *en*, och följaktligen (enligt *^{9d}) den fullständigare ändelsen *tä* (*ta*) till *den*.

b) Den förkortade eller, närmare sagdt, sammandragna Genitivus pluralis, hvilken af nominer, hvilkas nominativ ej ändas på två vokaler, förekommer i gamla (Vestfinska) skriftspråket åtminstone, kan erhållas ifrån Infinit. *singular*, likaledes genom förvandling af *ä* (*a*) till *en*, som efter vokal kan blifva *in* (emedan *e* i sammanhang med vokal i värdslösare uttal höres såsom *i*, fordom ock skrefs så, — t. ex.: *alkaen*, *alkain*; *makea*, *makia*; *katkea*, *katkia*; *uskoen*, *-oin*, — samt ännu skrives och bör skrivas *i*, om den bredvid liggande vokalen också är *e*, t. ex.: *lukien* eller *lukein*, i st. för *lukeen*; *lukiessa*, *-keissa*, pro *lukeessa*). Men enär konsonant-förmildrings lagen (9 a-d) härigenom ofta brytes, t. ex. i *vetten* (af *vettä*), *kielten*, *pienten*,

så är bäst att, åtminstone i prosa, undvika denna formation, — och ännu mer den likaledes Vestfinska fördubblingen (i st. för regelbunden förmildring) af *t* vid den ofvan (a) anförda fullständigare gestaltningen af ifrågavarande Genitiv.

*5) Illativ, den enda casus, som bevarar nominalstammen alltid ren och fullständig, tjénar tillika bäst till indelnings-grund för deklinationer. Dess ändelse begynner nemligen antingen med

1) stadigt <i>h</i> ,	2) aspiration (osta-	eller 3) <i>s</i>
då stammen är <i>en-</i>	digt <i>h</i>),	efter (flerstafviga)
stafvig (i alla rent	vid stammar med	stammar med <i>dub-</i>
finska och fullstän-	enkel slutvokal, ⁷	<i>bel</i> slut-vokal, ¹⁴
diga nomina);		

Endast i sist anförda flexions-form, samt (till skilnad från pluralis) då *i* omedelbart föregår det (i 1:a deklinationen befintliga) stadiga *h*, bibehålles Illativ-ändelsens vokal *e* i singular oförändrad; t. ex. *vapaa-sen*, *varakka'a-sen*; *voi-hen* (plur.: *voi-hin*), *piihen*. I alla andra fall *assimileras* ifrågavarande *e* af näst föregående vokal, t. ex. *suo-hon* (ej: *suohen*), *työhön*, *apu'un*, *äly'yn*, *verka'an*.

Då böjnings-ändelsen begynner med det ostadiga *h*, kan i allmänhet dess vokal *assimileras* af den näst föregående. Ty äfven vid verbala 3:dje persons ändelser, som — åtminstone i Imperativus (och Optativ) samt passivum tydligen — uppkommit af 3:dje personal-pronomen (*hän*), *assimileras* detta pronomens vokal på samma sätt, t. ex.: *eläköhön* (-köön) i st. för *eläkö-hän*; *eletti'in* (pro *eletti'än*), *elettäne'en*.

*6) När ordstammen ändas på enkel vokal och slutar stafvelse, så

a) försvinner ett (ursprungligen) enkelt *t*-ljud (*t*, *d*) ifrån böjnings-ändelsens början, t. ex.: Infinit. — af nominal- och verb-stam (*koske*) — *koskea* (ej *kosketa* eller *koskeda'*); *särkeä* (mört eller söndra, ej *särketä* l. *-edä'*); *sylkeä*; *sanoa*, *-oen*, *-oessa* (i st. för *sanoda'*, *-oden*, *-odessa*), — och

b) Plural-tecknet — för (casus obliqui af) Nomina — *i*, hvilket då komme mellan två vokaler, förvandlas till konsonant (*j*), t. ex. *kaivoja*, af *kaivoi(t)a*; *koivuja*; *kaivojen* pro *-oi(d)en*.

*7 När *h* är böjnings-ändelses begynnelse-bokstaf och följer strax efter korrt stafvelse, — d. ä. efter enkel vokal, — så kan *h* bortlemnas; t. ex. *tehdühän*, *tehdään*; *tehkähän*, *-kään*; „eläköön”; *uskotahan*, *-taan*; *uskotti'in*, *-ttane'en*; *olka'an*.

De Illativi initial sålunda förlorande nominerna bilda den andra deklinationen (inbegripande Euréns 2:dra — 5:te klasser), hvartill de flesta nomina höra. Jfr. *5.

8) Framför (personal) suffix blir Translativi ändelse *kse-* i st. för *ksi*; t. ex. *puukse-ni* (*puukseemme*; *-ksesä*, *-enne*; *-ensa*) till — ätt vara — mitt (vårt, ditt, edert, sitt) träd.

Likaså förvandlas Nominativi slut-vokal *i* framför suffix till *e*, om denna vokal (*e*) utgör ordets stamslut, t. e.: *heidän onni* deras lycka (öde), *hänen onnensa* hans (hennes) öde; *meidän (teidän) nimi*, vårt (edert) namn, men *minun nimeni*, (*sinun*) nimesi.

Ursprungliga vokalen härvidlag är ock påtagligen *e*, ehuru den numera i ord utan persons suffix (ordens «status absolutus») igenfinnes endast, hvad Translativ vidkommer, vid partiklarne *ta'akse* (af *stam taka*) och *luokse*. Ty när ett rent och enkelt *e* komme att sluta ett finskt ord, undvikas det i allmänhet. Därföre händer att

I) enkelt *e* ej blott förbytes i nominal-stammars Nominativ till *i*, om stammen är tvåstavig, — såsom de citerade *onne* och *nime*, — utan försvinner ock spårlöst af flerstaviga stammar, t. ex. *paimen(e)*, *ahven(e)*;

II a) Personal-pronominerna af pluralis (*me*, *te*, *he*) öfvergå, i Savolax-karelska dialekten, till *mö* (*möö*, *myö*), *tö*, *hö*;

b) vid plurala (1:sta och 2:dra) persons-ändelser åter, — derest dessa icke utelemnas, antingen helt och hållet (hvilket i nominer inträffar, t. ex.: *meidän usko*, i st. för *uskomme* vår tro; *teidän*

usko pro *uskonne*) eller med förvandling till passiv ändelse (i verber, såsom dialektvis *me olla'an*, pro *olemme* vi äro,) — plägar af *e* allmänare uppstå

ä (*a*) eller — för 2:dra person — *en* (*e'*), hos Verba; t. ex.: *te'emmä* vi göra, *olemma*; *toivotta* (*toivotten*, -*votte'*) I (ni) hoppas, — samt *e'*, i Nomina (pers. suffixer); t. ex.: „*uskonne*” (ursprungligen *uskonte'*, hvaraf *uskonde'*; se *9d) eder tro; *leipämme'* (i Lappska: *lai-bamek'*) vårt bröd.

På detta sist anförda sätt (medelst aspiration) undvikas äfven *e* såväl i den Savolaxska (3:dje) persons-suffixen *se'* eller *nse'*, pro *nsä* (*nsa*), som ock i ofvan återopade *ta'akse* och *luokse*. Aspiration i *luokse'* och *taakse'* kan nemligen icke, liksom i deras förkortade former *luo'* och *taa'* samt hvar helst den normalt förekommer, — såsom i verb-infinitiv (t. ex. *luoda'*, *antaa'*, *tavata'*), imperativ (2:dra pers-singul.: *luo'*, *anna'*, *tapaa'*) och negativa konjugationen (*en luo'*, etc.), — ha uppkommit genom utelemnande af bokstäfver eller bokstaf; ty de blifva framför (personal) suffix hvarken (enligt 20, jfr. *⁵) *luokse'e-ni* (-*e'esi*, -*e'ensa* o. s. v.), *taakse'eni*, ej heller (enl. *²²) *luoksenni* (-*essi* . . .) *taaksenni*, — utan blott *luokseni* (-*sesi*), *taakseni*, alldeles analogt med verb-infinitiverna (de der äfven, i följd af sin formation, i finskan benämnas Translativer af Substantivus modus) uti status suffixus: *luodakseni* (-*sesi*, -*ensa* . . .), *antaakseni*, *tavatakseni*.

*⁹ När en korrt stafvelse, som börjas med hård konsonant (*k*, *p*, *t*), under ordets böjning (vid tillkomsten af flexions- eller härlednings-ändelse) blir slutet, — d. ä. slutas med konsonant eller aspiration ('), — så förändras den hårda initialen (begynnelse-bokstafven) på följande sätt:

a) Dubbel konsonant (*kk*, *pp*, *tt*) förenklas; t. ex.: *aatto*, genit. *aaton*; *opin* och *opi'*, af *oppi*; *nukutta*, *nukuttan* jag söfver (lagar att somna), factiv af *nukkua* (*nukun*, stam: *nukku*), somna.

b) Enkelt *k* förmildras efter *n* till *g*, men bortfaller spårlöst eljest; t. ex.: *li'an*, af *liika*; *lu'en* af *luke(a)*; *vir'an* och *paran*, af *virka* o. *parka*.

Äfven efter *n* försvinner *k* egentligen helt och hållet; ty öfvergången till *g* är endast skenbar, emedan man i *skrift* plägar ifrån *ngk* (såsom *nk* alltid *uttalas*) utelemna *g*, såframt *k* kvarstår.

c) enkelt *p* förmildras, näst efter *m* till *m*, — t. ex. *lammin* af *lampi*, kummun af *kumpu*; — eljest till *v*; t. ex.: *haapa*, genit. *haavan*; *kylven* af *kylpeä*; *kupu*, genit. *kuvun*.

d) enkelt *t* förmildras till *d*; t. ex. *idän* af *itä*. Om en liquida (lätt-flytande konsonant) är nästföregående bokstaf, assimileras *d* deraf; t. ex.: *illan* (pro *ildan*), af *ilta*; *hinnan* af *hintä*; *verran* och *parran*, af *verta*, *parta*.

† Endast såsom objekt i *nekande* sats kan Infinitiven öfversättas med (bestämd) artikel; t. ex.: *ei säre' lukkoa*, söndrar icke *lås* eller *låset*; *älä murra' lukkoa*, bryt ej *lås* (*låset*). I negativ sats är nämligen Infinitiv finskans enda objekts-kasus.

*10 a) Då enkelt *ä* är ordstammens slut-vokal, försvinner det vid sammanträffande med böjnings tilläggs *i* (*j*), hos nomina öfverallt (i plural) samt hos verba i praeterit.; t. ex.: *iti* af stammen *itä* (infinit. *itää*); *näpisti*, af *näpistä(ä)*; *kivisti* och *likisti*, af *kivistä(ä)*, *likistä*; *seinille'* af *seinä*.

Det sålunda försvinnande *ä* kan dock i flerstafviga (mer-äntvåstafviga) *nominal*-stammar ersättas af *ö*, och måste så, om *r* eller *k* eller stafvelse med vokalen *i* (jfr. ¹² b) föregår; t. ex.: *pönäköitä* (-*kköjä*, jfr ¹³) af *pönäkkä*; *tekiöitä* (jfr. ¹⁹), -*öihin* och *tekiöinä*, af *tekiä*; *vispilöitä* af *vispilä*; *väkkäroitä* af *väkkärä*.

b) Ett rent *e*, såsom stam-slut, uteblir totalt framför tillstötande *i*, ej blott *vid* böjning *alltid* och allestädes (hos såväl verber som nominer), utan ock *vid härledning i nominer*; t. ex.: *koskia* och *koskisi*, af *koske*; *tulia*, -*isi*, af *tule*; *tulinen* af *nominal*-stammen „*tule*”.

*11 a) Instructivus singularis, som utan suffix blir lika med Genitiv, återgifves vanligen antingen med Instructivus plu-

ralis, — t. ex. *seisoo paljain päin*, står med bart hufvud, *kuivin suin* med torr mun, — eller, vid nogare bestämning, med Genitiv jemte postposition *kanssa* (eller *keralla*), då fråga är om personer, och med Adessiv, i fråga om ting (opersonliga föremål), — såsom *tyttären kanssa* med dottren, *kädellä* med handen.

b) I suffixiv ställning är Instructivi ändelse *ne*; t. ex.: *paljain päinensä*, med sina bara hufvuden, med sitt bara hufvud; *kuivin suinesi*, med din torra mun; *omin käsinensä* med sina egna händer (sin egen hand); *tyhjien pöytineni* med mina (mitt) toma bord; „kuivin” *jalkoinenne*, med edra torra fötter.

Att *e* i den absoluta (utan suffix varande) Instructiven fallit bort, är alldeles analogt med hvad som händer i Nominativ af mer-än-tvåstafviga ordstammar (jfr. ⁸¹).

Instructivus i suffixiv ställning har benämnts Comitativ. — Särskild casus är «Comitativus» dock — numera åtminstone — icke. Ty hvarken nyttjas denna utan suffix, — man säger nemligen icke: *paljaine* (utan allenast „*paljain*”) *päinensä* o. s. v.; — ej heller finnes den i inskränkta bemärkelse tagna Instructiven med suffix försedd, — det heter ju knapt i poesi och förkortningar *päinsä* (utan fullständigt blott «*päinensä*»), än mindre *suisi* (såsom *suinsi* enligt ^{20b} blefve, i st. för »*suinesi*»), icke heller *jalkoinne* (jfr. ^{20a}, utan endast «*jalkoinenne*»), ej *pöytini* (^{20b}, pro «*pöytineni*»). — Att den s. k. Comitativus casus intet annat är än Instructivus suffixivus, bestyrkes bäst deraf att icke heller den nyttjas i Singular, oaktadt ingen förväxling med Genitiv derigenom kunde uppkomma; man hörer nemligen ej: t. ex. (*tulit*) *akkanesi*, utan endast („*tulit*”) *akkoinesi*, eller *akkasi kanssa* (*akkasi keralla*), (du kom) med din hustru. Att åter det nyss anförda *akkasi* är — icke Instructiv, utan — Genitiv (jfr. ²⁰), synes klart, emedan postpositionen *kanssa* (äfvensom det lika-betydande *keralla*) konstrueras med Genitiv, samt inga postpositioner (eller präpositioner) i finskan regera andra kasus än Genitiv och Infinitiv. Vill man vidare betrakta *kanssa* (*keralla*) såsom adverb, så är „*akkasi*” Nominativ.

† † a) Casus absqvektivus plägar ock kallas Caritivus (ett ifrån *careo*, sakna, — oaktadt dess brist på supinum, *caritum*, —

och ej från *carus*, kär, eller *caritas* härleddt namn) samt *Abessivus* (af *abesse*, som dock betyder: „vara borta,” — således ej, såsom nu ifrågavarande kasus-begrepp är: vara *utan*, *esse absque*, e. *sine*).

I öfrigt är derom att märka, det den icke bör, såsom ofta nog i skrift synes, förenas med partikeln *ilman*, i egenskap af prae- eller postposition. Ett sådant *ilman* (utan) är härvidlag ej blott onödigt utan ock orätt. Prae- (eller post-)positionen *ilman* konstrueras ju med Infinitivus, — den enda af sådana partiklar styrda kasus i Finskan; dennas Genitiv förenas nemligen ej med egentlig *prae*position, utan ställes alltid sjelf före sin rections-partikel. — Öfverflödet eller missbruket med *ilman* i skrift härrör troligen eller får sin förklaring af den omständighet att Absqvessiven nu mera plägar utbytas emot *ilman* — eller *vaiilla* (*vajaalla*) — med Infinitiv. Dock anträffas ännu i det lefvande hvardags-språket Absqvessiv, i sin rätta gestalt, d. ä. utan *ilman*, — ehuru den är nästan lika rar som Instructiv utan suffix.

b) Den af grammatiker upptagna *Prolativus casus* (på *tse*) är deremot numera temmeligen obsolet och ersättas öfverallt, i prosa åtminstone, af postpositionerna *myöte* och *pitkin* (längs) med Infinitiv, eller *lävitse* och *kautta* (igenom) samt *sivuitse* (förbi) med Genitiv. I st. för *meretse* t. ex. nyttjas: *mertä myöte*, *mertä pitkin* (*pitkin mertä*); *oven kautta* åter pro *ovetse*; *kirkon sivuitse* brukas = *kirkotse*, och *kylän lävitse* (*läpi*) = *kylätse*. Om och då Prolativ ännu nyttjas, ställes den, liksom Instructiv, vanligen i *plural* drägt, såsom synes äfven af de anförda partiklarne «*sivuitse*, *lävitse*», — som hafva sitt ursprung ifrån *sivu sida*, *läpi* (stam: *läpe*) genomskärning.

*¹²) Enkelt *a*, såsom ordstammens slut-vokal, kommer att, framför ett i flexion sammanstötande *i* (*j*), försvinna, antingen helt och hållet eller öfvergående till *o*, enligt följande regler:

a) *Tvästafviga* stammar, som ej hafva *o* eller *u* till (ordets) första vokal, samt *puola* och *suola*, förvandla sitt *a* till *o*. Öfriga bissyllaba åter, i hvilka *o* eller *u* är första vokal, äfvensom verbalierna *saapa* (*saava*) och *saama* förlora stamslutet *a* spårlöst.

I *taitaa* (som i praeterit. har *taiisi*) måste och i flera andra verba med lång första stafvelse kan stammens slut-vokal äfven spårlöst förloras, ehuru hvarken *o* eller *u* är ordets första vokal t. ex.: *saattoi* och *saatti*, af *saatta(a)*; *auttoi* o. *autti*, af *autta(a)*; *kastoi* jemte *kasti*, af *kasta*; *kaatoi*, *kaati* (*kaasi* *²¹), af *kaata(a)*.

b) I flerstafviga (mer-än-tvästafviga) stammar försvinner *a* alldeles, då det följer omedelbart efter enkla läppbokstäfver (*v*, *m*, *p*) samt *s* och *t*, — således i alla verba och verbalia, samt komparations-grader, t. ex.: *sanomia* och *sanovia*, af *sanoma* och *sanova*; *kalliimpia*, af *kalli'im-pa'an*; *kasvatti* af *kasvatta(a)*, *rakasti* af *rakasta*, — men öfvergår till *o*, efter gom-ljudet *k* och *r* samt stafvelse med vokalen *i* (t. ex.: *kattiloihin*, af *kattila*; *lukioita*,¹³ af *lukia*; *mustikoita*¹⁷, af *mustikka*; *makkaroina*, *harakoita*).

I öfriga fall kan *a* både öfvergå till *o* och förintas; t. ex.: *omenia* och *omenoita* af *omena*; *sukkeloina* och *sukkelina*, af *suk-kela*; — efter *n* och *j* är dock förvandlingen (till *o*) förherrskande, t. ex. *ikkunoihin*, *saranoihin*, *ottajoihin*, af *ikkuna*, *sarana*, *ottaja*.

¹³) För *mer-än-tvästafviga* nominer är bruket varierande i Infinitivi ändelse, efter enkelt *a* (*ä*) eller *o* (*ö*), — sålunda att ändelse-konsonanten *t* kan ej mindre förekomma än (enligt *⁶) undvaras, enligt behag. Af *pluralis*, då dess (i ordet inkommande) *i* (*j*) förlänger stammen — d. ä. då stammens slut-vokal icke eliderats (uppslukats) af plural *i*, — är ändelsen *tä* (*ta*) till och med vanligare än blott *ä* (*a*), och brukas jemväl vid stammar på *y* (*u*). t. ex.: *peitettyitä* = *peitettyjä*; *opetetuita* = *opetettuja* (Jfr. 19).

¹⁴) Då nominal-stammen har mer än en stafvelse och ändas på dubbel vokal, om ock denna kan fördelas genom aspiration (*h*), blir Illativi ändelse: *sen*, dialektvis ock *se'en*. Nominer med denna Illativ utgöra 3:dje (Euréns sjetta) eller sista böjnings-form (deklination). Jfr.*⁵

*¹⁵ a) När nominal-stammen ej ändas på *te* eller *se*, ej heller Nominativen på *mpi*, begagnas Nominativen alltid till stam för Infinitivus casus.

b) Detsamma *kan*, men behöfver icke, ske i Essiven. En så beskaffad Essiv af Particip. praeterit. (Adjectivus 2) activi begagnas till att uttrycka det svenska supinet, — t. ex. *on kuollunna* (af kuollut-na, liksom *täynnä vuonna* af *täyt(e)nä vuot(e)nä*), har dött. Dertmot brukas denna formation icke i Essivi vanliga bemärkelse; ty man säger ej: *kuollunna löydettiin* t. ex., fanns (såsom) död, — utan blott: *kuolle'ena* «löydettiin»; — likaså skiljer den sig, till betydelsen, ifrån nominativ, ty t. ex. satsen: «tron (utan gerningar) är död», får ej öfversättas med: *usko (töittä, ilman töitä) on kuollunna*, utan endast „*usko . . . on kuollut*”.

*¹⁶ a) När ordstammen ändas på *e* med närmast föregående enkelt *l*, *n*, *r* eller *s* och komme att sluta stafvelse samt böjnings-tillägget ej börjar med labial (*v*, *p*, *m*), så händer, liksom ock vid verberna *tehdä*, och *nähdä* (hvilkas stammar äro: *teke*, *näke*), att *e* försvinner och *t* uppstår i stället, d. ä.

kortare och kanske rättare: *e* förvandlas till *t*, liksom i Nominativ af stammar på *ue* (*ye*); t. ex.: *pahetko'on* (-entkoon, jfr. 18 a), i st. för *pahene-ko'on*; *tehkö'ön* (*tehtköö*n, 18 b), af *teke-kö'ön*; *tultos* (*tultos*, 9 d), pro *tule'os* (*tulekos*, 9 b). Framför *n* — särdeles hos nomina (i Essiven, jfr. 15 b) samt i Wiborgs trakten äfven vid verber (Concessiv eller Opinativ) — plägar dock *e* mest bibehållas, i synnerhet efter *s*; t. ex.: *tulena*, *tulenen* (*tulnen*, *tullen*); *pienenä* (*piennä*), *nuorena* (-*rna*, -*rra*); *pesenee* (*pesnee*, -*ssee*), *lapsena* (*lasna*,^{18a} -*ssa*).

b) Hos *nominer* (i Infinitiv) sker samma förvandling äfven i stammar på *te*, isynnerhet då *h* ej närmast föregår, t. ex. *kättä* (i st. för *käteä*), — äfvensom i dem på *he* med föregående vokal, t. ex. *rihtä* af stam *riihe*, samt i *lume*, — och *kan* inträffa i några andra på *me* ändade stammar (såsom *toime*, *loime*, *nieme*, af hvilka uppstår såväl *toimea* som ^{18b} *tointa*, o. s. v.). — Verb-infinitiverna *tuta* (hvaraf det allmänt brukliga *tuttu* och *tuttava*) samt *lasta* äro blott Vestfinska förkortningar i st. för *tuntea* och *laskea*, — liksom *käätä*' och „*leten*”, pro *kääntää* och *lentäen*.

17) Då *i* vid *nominers* böjning kommer efter vokal i samma stafvelse — och således ej kan uttalas annorlunda än *j*, — verkar det, såsom vanligen konsonanter, att stafvelsen i afseende å konsonant-förmildring blir sluten⁹, om den ej är ordets andra stafvelse (i hvilken ett sådant *i* uti uttalet försvinner eller åtminstone ej höres tydligt, — af den orsak måhända, att denna stafvelse i finskan alltid saknar tonvigt). Alltså heter det blott *ukkoihin* (*ukkohin*) och *ukkoina*, af *ukko*; „*lukkoihin*” o. s. v.; — men: „*puolukkoihin*” (= *puolukkoihin*), „*puolukkoina*, *-lukoita*”, af „*puolukka*”; *pulpukoihin* . . . af *pulpukka*. Likaså: „*lankoihin*, *lankoina*”, af *lanka* och „*lanko*”; *antoihin*, *antoina* af *anto*; *kantoihin* etc.; men *alangoihin*, *alangoina* och *alangoita*, af *alanko*, äfvensom *avannoihin*, *avannoina*, *-noita*, af *avanto*, samt *kaivannoihin* . . . af *kaivanto*; — vidare: *kettuihin*, *kettuina* af *kettu*, men *keitetyihin* . . . af *keitetty*.

Detsamma gäller äfven vid härledning; t. ex. *Tikkainen* af *Tikka*, men *Matikainen* af *Matikka*. „*Tikkainen*”, *kukkainen*, *ukkoinen*, *lankainen*, *haapainen*, *varpuinen*, *hätäinen*, *nälkäinen*, *käköinen*, *kyyhkyinen*, *mäntyinen* och dylika ifrån tvåstafviga ordstammar, som ej ändas på *i* eller *e*, härledda nominer (med nominativ på *nen*) skrivas väl ock: *Tikkainen*, *kukkainen*, *ukkonen* o. s. v., — men att äfven uti sådana ords härlednings-ändelse ursprungligen ingått ett *i*, synes deraf att:

1:o) *i* uteslutande nyttjas i enahanda derivativer från stammar på *e*; t. ex. utaf stammarna *lempe*, *sute*, *vetē* (nominat. *lempi*, *susi*, *vesi*), hvarifrån *Lempelä* (kärleks-hem) och „*Lemmetär*” (kärleks-gudinnan), „*Sutela*” (vargbo) och „*Sudetar*” (varginna) samt *vedetär* (vattu-nymf) och „*vetelä*” (blöt) härledas, äro de emot dessa anförda (bland finskans enda) femininer på *tär* (*tar*) svarande maskulina härlednings-orden — icke *Lempenen*, *Sutenen*, *vetenen*, utan — : „*Lempinen*”,^{10b} *Sutinen* (*susinen*)²¹, *vetinen* (*vesinen*)”;

2:o) „*Tikka(i)nen*, *kukka(i)nen* . . . *mänty(i)nen*, *Lemp(e)inen*, *Sut(e)inen* samt *vetinen*” o. dyl. hafva i Infinitiv: *Tikka(i)sta*, *kukka(i)sta* . . . *mänty(i)stä* *Lempistä*, *Sutista* . . . , men icke *Tikaista* . . . *männy(i)stä*, *Lemmistä*, *Sudista*;⁹ — då deremot verber med likadan (på *ise* ändad, trestafvig) stam *kunna* (ehuru ej heller de behöfva)

iakttaga konsonant-förmildrings lagen; såsom: *ranka(i)sta* och *ranga(i)sta*, af *ranka(i)se*; *nykä(i)stä* och *ny'ä(i)stä*, af *nykä(i)se*; *vapista* och *vavista* af *vapise*.

Det näst-anförda (2:o) häntyder tillochmed på att härledningsändelsen (*i)se*, åtminstone i Nominer — vare sig diminutiver, slägt- (familje- och folkslags-) namn eller vanliga adjektiver, — ursprungligen varit *hise*; hvilket äfven bestyrkes

a) redan deraf att t. ex. «Sutinen» (slägtnamn i Karelen), „*vetinen*” och *vuotinen* nyttjas jemte „*susinen*, *vesinen*” och *vuosinen*, — hvilka sednare ensama borde brukas (enligt 21), om de skulle ursprungligen hetat blott *sut(e)inen*, *vet(e)inen*, *vuot(e)inen*, och icke fullständigt hade varit *sut(eh)inen* . . . , — och ännu mer

b) af „*jokahinen*” (= *jokainen*), som i infinitiv har *jokahista* (*jokaista*), samt *hirtchinen* (= *hirsinen*, af stammen *hirte*; jfr. den sjuhundra-åriga, med christendomens införande i Finland samtidiga versifikationen: «Mistä Lalli lakin saanut» (saann' on), «Paha mies hyvän hytyrän, Piispan hiipan hirtchinen»).

¹⁸ a) Liksom en stafvelse i Finskan icke får börja med flera än en konsonant, så kan den ej heller sluta så, i annan än *första* stafvelse, — och äfven då (i första stafvelsen) blott på *lt* och när den föregående af de (sålunda sammanstötande) konsonanterna är en *lätt*-flytande (liqvida: *l*, *m*, *n*, *r*) samt hvardera (också den sednare) hörer till ordstammen, såsom i „*kanтта*”, *purтта*, *karsta*, *kimppu*, *jälттä*.

Alltså kommer, i öfriga utom dessa (nämnda) undantags fall, en — och vanligen den *föregående* — af två i stafvelses slut sammanstötande konsonanter att försvinna; t. ex. *kolmatta* i st. för *kolmantta*, af stammen *kolmante* (Nominat. *kolma(n)si*,²¹ Illat. *kolmante*'en); *tuhatta* pro *tuhantta*, af *tuhante*'en (⁵ *tuhansi*); *sormus(ta)* pro *sormuks(ta)*, af *sormukse*'en; *veistä* pro *veisttä*, af *veitsi*; *juosta* af *juokse*; *nostaa* pro *nous(e)ttaa*, factiv af *nouse*; *päästää* pro *päis(e)ttää* af *päise*; *vestää* = *veistää* pro *veits(e)ttää*; *vähentää* pro *vähen(e)ttää*. Endast i räkne-orden *kahta* (pro *kahtta*^{16b}) och *yht(t)ä* samt i *laht(t)a* (= *lahtea*) måste sednare konsonanten (*t*) gifva

vika, vid *nominer*; i verber är det fallet oftare, — t. ex. *tarvit(se)koon*, — och normalt vid härledning (af *factiv*, t. ex. *vier(et)tää*, *piten(et)tää*, „*vähentää*”).

b) *K* och (lätta läpp-ljudet) *m* tyckas ock i finskan betraktas såsom sammansatta konsonanter, uti stafvelsens slut. Deraf är en följd, att

1:o) *m* får ej sluta ett ord, — ej heller en stafvelse, om icke en annan labial (beslägtad konsonant: *p*, *m*) följer strax efter, — utan förvandlas *m* till *n*; t. ex.: *lunta* i st. för *lumta*, af *lumi*; *pahin(ta)* pro *pahim(ta)*, af stam *pahimpa* (-*imma*); *onneton* af *onnettoma*;

2:o) Enkelt *k* förvandlas ock i slutet af stafvelse, framför *t* (*d*) till *h*; t. ex. *tehtävä*, *tehdä*, af stam *teke*; *tohtori*, af *Doktor*. Men framför liqvada (*l*, *r*) har det numera mest-endels — och öfverallt, så när som på syd-östra gräns-orterna — öfvergått till läpp-ljud (*v*), som vanligen i skrift återgifves med motsvarande vokal (*u*, *y*); t. ex. *kekri* = *keyri*, *nakla* = *naula*, *nakris* = *nauris*, *siehla* = *seula*.

3:o) Deremot förbytes *h* till *k*, framför *s*, — sannolikt emedan detta hväsljud behöfver, då det skall förenas med en konsonant, stöd af en starkare sådan än det ostadiga⁷ aspirations ljudet (*h*); — såsom synes af: *läksi* = *lähti*; *laksi* = *lahti*; *kaksi* och *yksi*, af stammärne *kahte* och *yhde*. Jfr. 21, samt latinska *traxi* (*tracsi*) och *vexi* — af *traho* och *veho*, — pro: *traxi*, *veksi*.

¹⁹⁾ Finskan — så vokalrik (och följaktligen klangfull samt välljudande) den än är, liksom de romaniska och gamla klassiska språken, — älskar dock icke *triftonger* eller flera än två vokal-ljud i sammanhang med hvarandra; hvilket redan syntes i noten 3. — Af samma grund-orsak undviktes, också i *särskilda* stafvelser, flera än två vokal-ljud efter hvarandra (såsom jemväl framgår af noterna 6 b, 13 samt 5); och alltderföre inträffar äfven, att:

a) När ordstammen ändas på *ye* eller *ue* (Nominat.: *yt*, *ut*), och Infinitivus pluralis, som af stammar, hvilkas sista vokal är enkelt rent *e* (hvarken *ee* eller *ie*), aldrig får *t(ä)* i ändelsen (jfr. 13, 6 och 23), således (enligt 10 b) blefve *-yü* (*-uia*) — eller (6 b) *-yü* (*uja*), — så inskjutes ett *v* framför plural *i*, då härpå

följer en vokal; t. ex: *kytkyviä*, *-vien*, *-viin*, af stam *kytkye* (Nominat. *kytkyt*); *kälkyviä* . . . af *kätkye*; *ohuvia* eller, förkortadt, *ohvia*, af *ohue*. Detsamma *kan* ock hända vid de få nominerna på *oa*, *ua*; t. ex.: *ainovia* (= *ainoita*), *ainovien*, *-viin*, af *ainoa* (*ainoo*); *saippovia* (*saippuvia*, *-ppoita*), af *saippoa* (*-ppua*, *-ppoo*); *kiukuvia* (= *kiuka(a)ita*), af *kiukua* (*kiukaa*); *tanhuvia* af *tanhua*.

b) Vid nominer på *ä* (*a*) eller *ö* (*o*) med föregående vokal, — hvilka alltid äro mer än tvåstafviga, — nyttjas i Infinitivus (och Genit.) plur., då ej *v* inskjutits (framför plural *i*)^a, alltid (jfr. 13) ändelsen med *t* (*d*); oftast försvinner ock, om annan vokal än *i* föregår, det (enl. 10 a och 12 b) af *a* (*ä*) uppkommande *o* (*ö*), framför Infinitivi *itä* (*itä*) eller Genit. *iden*; t. ex.: *koreita* (ej *koreia*, ej heller *koreja*; än mindre *koreoia* eller *-eoja*, sällan ock *koreoita*) af *korea*; *haki(j)oita*, — ej *haki(j)oja*, icke heller *hakijia*, — af *haki(j)a*; *katseliöita* (icke *katselioja* . . .) af *katselia*; *kävelöitä* af *kävelä*; *tutkioita* af *tutki(j)a*; *lukijoita*; *häviöitä* (ej *häviöjä*) af *häviö*; *kavioita*; *sammioita*; *häpeitä* (sällan *häpeöitä*) af *häpeä*; *pimeitä* (*-eitä*) af *pimeä*; *valke(o)ita*.

c) Såsom vi sett i paradigmet på *kaunis* (genit. *kauni'in*) hända med Infinitiv (och Genitiv) pluralis af ordstammar på *i* (t. ex. *kalli'i*, *nauri'i*, *raitti'i*), så sker vid alla stammar på dubbel vokal med aspiration emellan, att nemligen ej blott den dubbla (af aspiration fördelta) vokalen förenklas framför *i* (jfr. 3), utan äfven antingen *t* (*d*) måste ingå i kasus-ändelsen, eller ock aspiration qvarblifva såsom konstant *h*. I st. för t. ex. *erä'ä-itä rake'eita* (och *erä'äiden rake'eiden*) begagnas vanligen, förkortadt, antingen *eräitü rakehia* (och *eräiden rakehien*) eller *erähiä rakeita* (*erähien rakeiden*). — Bildningen med *h* och utan *t* (*d*), hvilken numera är sällsyntare, träffas allmänt i gamla runspråket (Kalevala och Kanteletar).

d) Då verklig diftong (*uo*, *yö*, *ie*) kommer före andra vokaler än *i*, — de der icke kunna förenas med diftongen i *samma* stafvelse, — så assimileras diftongens *sednare* bestånds-del, hufvudsakliga vokalen, af den föregående; t. ex.: *ruoka*, genit. *rūuan* (ej *ruoan*); *tuoda'*, *syöda'*, *viedä'*, *siedän* etc., i Savolax-Karelska dialekten *tuua'*, *syyä'*, *viüä'*, *süän* (ej: *tuoa'* . . . *sieän*).

e) I st. för *d*, när det helt och hållet försvinner, — hvilket händer i Östra dialekten, der det ej uttalas som *r* eller *l*, liksom i

Nyland och Tavastland, — plägar vid prononcerandet insättas ett *h* ej hlott i *saada'*, *jüüdü'*, *saaden* o. s. v. (hvilka sålunda blifva: *saaha*, *jüühü*, *saahen*, i st. för *saa'a*, *jüü'ü*, *saaen*), utan ock i genit. plur., då mer än två *olika* vokal-ljud komme att sammanstöta (ehuru fördelta på skilda stafvelser); t. ex.: *näiden surke(o)iden häviöiden*, *muiden kartanoiden*, i Östra dialekten *näihen surke(o)ihen* . . . *kartanoihen* (pro *nü'en* . . . *kartanoi'en*).

²⁰ A) Nominativen, som icke i finskan har någon kasus-ändelse för singularis, innehåller derföre framför personal-suffix blotta ordstammen.

Denna är ock då alltid ren och fullständig,* — ehuru sli-

* Att i vårt finska national-språk ordstammen för nominer — äfven för sådana, som ej äro till sin betydelse så beskaffade att de vore egnade för bruk af suffix, t. ex. räkne-orden, — alltid fås ifrån Illativus casus, har förut (5) tillkännagifvits. Vid verber åter erhålles ordstammen bäst ifrån participium praesens (Adjectivus I, activi). — Endast för sista (tredje, Euréns sjette) konjugation, — den enda finska flexions-form, som har binde-vokal emellan ändelsen och stammen i ord, — är nödigt att, då *stamslut*-vokalen äfven är *ä* (*a*) — såsom nämnda binde vokal alltid är, — tillika gifva akt på Infinit. eller, ännu hellre (om stammens sista *konsonant* är hård), på Praeterit. Indicativi. *Stamslut*-vokalen *ä* (*a*) plägar nemligen, framför ett annat *ä* (*a*) — vare sig ändelse- eller binde-vokal, — i Kalevala och Savolaxska idiomerna öfvergå till *e* (*o*) samt, i gamla Vestfinska skrift-språket, utvidgas till *äj* (*aj*); men eftersom sagde bindevokal (*ä*, *a*) försvinner i Infinitiv samt i praeterit. Indicat. [eller, nogare sagdt, förvandlas till *t*, när den komme (omedelbart) framför en med *k*, *n* eller — såsom fallet är i Infin. — med *t* begynnande stafvelse, samt till *s* före praet. Indic. *i* (jfr. 21)], så förefinnes ej i Infinit. och praeterit. Ind. af sista konjugationen skäl till förändring eller utvidgning af *stamslut*-vokalen, som följaktligen der blir alltid ren; — t. ex.: *Ava-a*-va (enligt Kalevala *avoa*-va, i Savolax *avoo*-va, i Vestfinskan *avaja*-va), Infin. *Avata'* (Imper. 3 pers. *avatkä'an*), praet. Ind. *avasi*; *Lisä-ä'* (*liseä'*, *lisee'*, *lisäjü'*), Infinit. *lisätä'* (Imper. 3 pers. *lisätkä'an*), praet. Ind. *lisäsi*; *Lupaa'* (*lupoa'*, *lupoo*, *lupaja*), *luvata'* (*luvatka'an*),

ten och förändrad den än i må vara i somliga ord, då den är bar, — utan (skydd af) det suffixiva omhöljet. Så heter t. ex. „*virsi*” i suffixiv ställning *virte*; t. ex. *virteni* (*virtesi*), min (din) psalm. Likaså „*vene*”, *rakkaus*, *kysymys*, *varvas*, *säde*’, *vanne*’, *kangas*, *kaunis*, *punainen*, *vanhin*”, . . . med suffix: *vene’e-ni* (*vene’e-si* o. s. v.), *rakkaute-ni* . . . , *kysymykse-ni*, *varpa’a-*, *säte’e-*, . . . *punaise*, *vanhimpa*. — Äfven före plurala persons-suffixer, som i alla dialekter börjas med två konsonanter och framför hvilka konsonant-förmildring således borde komma i fråga, bibehålles Nominal-stammen städse i Nominativ ren; ty det är att noga märka — också för öfriga kasus (Infinit., Absqvesiv), — det

vid *personal-suffix* sker *icke konsonant-förmildring* i nominer (ehuru hos verber, framför dessas persons-ändelser); — t. ex.: *virtemme* (ej *virremme*), vår psalm; *virtenne* (*virtensä*), eder (sin) psalm; *rakkautenne* (icke *rakkaudentenne*); *aittanne*, eder boda (edert visthus); *aitanne*, edert gårde; *lakkinne* er kalott; *lakinne* er lag; *lakittanne*, utan er kalott; *työttänne*, utan edert arbete, *työttänne* utan edra arbeten; *työtänne* (Infinit.).

lupasi; *Hakkaa*’ (*hakkoa*, *hakkoo*, -*kkaja*), *hakata*’ (*hakatka*’²⁸), *hakkasi*; *Aitaa*’ (*aitoa*, *aitoo*, *aitaja*), *aidata*’ (*aidatka*’), *aitasi*.

För öfrigt är, som i sammanhang härmed må äfven påpekas, en märkelig analogi rådande emellan finska nominerna och verberna, i afseende å indelningen i flexioner (deklinationer och konjugationer), såväl till dessa flexioners antal som eljest. Nominernas (deklinationers) indelning har i det föregående (5) blifvit uppställd; verbernas (konjugationers) är följande desslika:

1	2	3
Particip på <i>pä</i> (<i>vä</i>) eller <i>pa</i> (<i>va</i>) med föregående dubbel vokal eller diftong; Infinitiv på <i>dä</i> (<i>da</i> ’), samt i alla oförkortade verber <i>enstafvig</i> stam; t. ex.: <i>jää</i> , <i>suo</i> , <i>vie</i> , <i>myö</i> (<i>myy</i>), <i>saa</i> , <i>voi</i> , <i>nai</i> , <i>ui</i> , <i>ahkeroi</i> .	Particip på <i>vä</i> (<i>va</i>); infinitiv på <i>ä</i> (<i>a</i> ’), vanligen (då ordstammen ej är förkortad) med föregående vokal; t. ex.: <i>pala</i> , <i>usko</i> , <i>kätke</i> , <i>tutki</i> , <i>elä</i> , <i>katu</i> , <i>kalasta</i> , <i>iloitse</i> , <i>pakene</i> , <i>tule</i> , <i>toivotta</i> , <i>hävittä</i> , <i>sure</i> , <i>arvele</i> .	Particip på <i>äva</i> (<i>ava</i>); infinit. på <i>tä</i> (<i>ta</i> ’); praet. Indicat. på <i>si</i> ; t. ex.: <i>puto(a)</i> , <i>lankea</i> , <i>palaa</i> , <i>hüviä</i> , <i>hüpeä</i> , <i>epää</i> , <i>makaa</i> , <i>lykkää</i> , <i>uppoa</i> ; sdr. <i>puto(o)</i> , <i>lankee</i> . . . <i>uppoa</i> .

Hvad casus obliqui eller, närmare sagdt, öfriga kasus utom Nominativus *Singularis* vidkommer, är dessutom att iakttaga, det

1:o) *Framför suffixen försvinner sista bokstafven, om denna ursprungligen är konsonant*; — t. ex.: Genit., i singul. *koivusi* (icke *koivunsi*) din björks, i plur. *koivujesi* (ej *koivujensi*) dina björkars; Illat. sing. *koivu'usi* (i st. för *koivu'unsi*) in i din björk, plur. *koivuihisi* (pro *koivuihinsi*); Nominat. (och Accus.) plur. *koivusi* (pro *koivutsi*) dina björkar;

2:o) Konsonant-förmildring i ordets sista stafvelse upphäves vid suffixens tillkomst, — så att den sista (genom förmildring eller förenkling) försvunna konsonanten återkommer, i sin ursprungliga gestalt (hård eller dubbel); t. ex.: *lakkisi* dina kalotter (manliga hufvudbonader), i st. för *laki(t)si*; „*lakkinne*” edra kalotter, pro *laki(t)nne*; *lakkisi* din kalotts, pro *laki(n)si*; „*lakinne*” er lags, pro *la'inne*; *lautani* mitt brädes, pro *lauda(n)ni*; *lauttani* min färjas (mina färjor).

Af allt detta framgår, att

Nominativerna i begge Numeri och *Genit. sing* (samt följaktligen äfven båda *Accusativerna*) äro i suffixiv ställning alltid lika, — d. ä. de innehålla allenast ordstammen *framför suffix*.

B) *Nominer*, hvilkas *Nominativ* ändas på *ys* eller *us*, hafva till stam-slut antingen *yte* (*ute*) eller ock *ykse* (*ukse*).

De med stam på *yte* (*ute*) äro till sitt begrepp mer abstrakta samt härledas ifrån *nominer* (vanligen *Adjektiver*), såsom *rikkaus* rikedom, *koreus* vackerhet, *ujous* blyghet, *kehous* dålighet, *ilkeys* elakhet, *kouus* hårdhet, *hyvys* godhet, *kaunius* (-neus) skönhet, *varkaus* tjufnad; och de hafva i *Infinitiv*^{16a} *-yttä* (*utta*): *rikkautta*, *koreutta*, *ujoutta*, *huonoutta*, *ilkeyttä* . . . *varkautta*. — Då på *ykse* (*ukse*) åter äro konkretare och vanligen härledda från verber; t. ex.: *anomus*, anhållan; *vastaus* svar; *keräys* samt *kokous*, samling; *kokemus* erfarenhet; — och dessa ändas i *Infinitiv* på *ystä* (*usta*)^{18a}: *anomusta*, *vastausta*, *keräystä*, *kokousta*, *kokemusta*.

Hvad härlednings-sättet för dem vidkommer, så är att märka:

1:o De på *ykse* (*ukse*) inskjuta ett *m* emellan sitt grund-ords stamslut och härlednings-tilläggets *y* (*u*), alltid om grund-ordet är verb med tvåstafvig stam på enkel vokal (utan binde-vokal emellan ändelsen och stammen); t. ex. *kysymykse*, *hakemukse*, «*ano-mukse*».

Men när grund-ordet är af sista konjugationen, — d. ä. försedt med binde vokal, — fogas „*ykse* (*ukse*)” mestendels omedelbart till verb-stammen, med utelemnande af ej blott sagde *m* utan ock (till följd deraf ¹⁹) verbets binde-vokal (*ä*, *a*); t. ex. „*kokoukse*” (ej *kokoa-mukse* eller sdr. *kokoomukse*, ej heller *kokomukse*, än mindre *kokoa-ukse* l. *kokooukse*); *lupaukse*, *putoukse* och *epäykse* (pro *lupaamukse*, *putoamukse* -*oomukse*, *epäämykse*). Likaså om grund-ordet är nomen, och vanligen äfven när det är verb med mer-än-tvästafvig stam, utelemnas både binde-konsonant (*m*) och föregående (stamslut-) vokal, framför ifrågavarande härlednings-tillägg (*ykse*, *ukse*); t. ex. *viljelykse* af *viljele*; *palvelukse*; *pelastukse* af *pelasta*; *vähennykse* (pro *vähendykse*) af *vähentä*; *lyhennykse*; *kadotukse*^{9a} af *kadotta*; *vaellukse*^{9d} af *vaelta*; *erehdykse* (förkortadt *erehykse*, *ereykse*) af *erehty*; *vanhukse* af *vanha*, gammal; *sisärykset* (ett par systrar, dualis)* af stam *sisäre*; *sormukse* af *sormi*, finger; *kannukse*^{9d} af *kanta* (*kanta-pää*, hæl); *kynnykse* af *kynte* (*kynsi*²¹, nagel, klo). — Endast gamla Bibel- och kyrkfinskans *lanke(e)mus*, af *tankea* (-*ee*), och några i nyare skrift-språket införda så-till-sägandes konst-termer (termini technici), — såsom *katsel(e)mus* besigtning, *kysel(e)mys* förhör, *tulkistel(e)mus* profning (probering), *tiedustel(e)mus* kunskapande (sondering) — bilda undantag, i det de inskjuta *m* framför härlednings-tillägget, oaktadt deras grundord äro sådana verber, som innehålla flera än två vokaler, före sin egentliga böjnings-ändelse.

* „*Sisärykset*” och *kälykset* (ett par svägerskor) äro måhända de enda finska ord med egentlig dual, hvilken numerus dock är fullt utbildad i några af Finskans släkt-språk, t. ex. Lappskan. I de finska *veljekset* (två bröder) och *seiväkset* (ett par gärdesgårds-störrar), hvilka ord sakna *y*, är *kse* icke (dual) numerus-tillägg, utan stamslut; ty de hafva singular: *veljes*, den ene af två bröder; *seiväs* (-*äkse*) den ena af 2 störrar, — och äro således, oafsedt deras duala betydelse, till formationen lika litet dualer som *aidakset* (sing. *aidas*, gärdsel), „*sormukset* (ringar), *kannukset* (sporrar), *kynnykset* (trösklar).”

2:o I stammarne på *yte* (*ute*) — med Infinit. på *yttä* (*utta*), — kommer grund-ordets (som här alltid är nomen) stamslut-vokal, om den är föränderlig (*a, ä, e, i*), att försvinna, sålunda att:

När denna (grund-ordets) stamslut-vokal är enkel, assimileras den af härlednings-tilläggets initial (begynnelse-bokstaf: *y, u*); t. ex. *pahuute, vanhuute, nuoruute, vähyyte, köyhyyte, kavahuute, avaruute*, i st. för *pahaute, vanhaute, nuoreute, vähäyte, . . . avaraute*; men

ifall grund-ordets stam ändas på två vokaler, med eller utan mellankommande aspiration (ostadigt *h*), så kvarstadnar af grund-ordets stamslut endast den föregående vokalen; t. ex.: *korkeute* af *korkea* (*-ee*); *kauniute* (*-neute*) af „*kauni'i*”; *pimeyte* af *pimeä* (*-ee*); *vapaute* af *vapaa*; „*rakkaute*” och *viisaute* (af *rakka'a, viisa'a*).

Allidestund orden, hvilkas stam ändas på *yte* (*ute*), egentligen äro alla abstrakta, så hafva de normalt icke plural. Men då denna brukas, plägar den i casus obliqui — eller, noggrannare sagdt, der plural-tecknet *i* förekommer — bildas liksom af stam på *kse* (*ykse, ukse*); t. ex. *varkauksia* tjufnader, *varkauksien, -uksien*, — i st. för *varkausia, -kausien, -usien*, — af *varkaus* (*-ute*).

*²¹) Der nominal-stammens slut-konsonant *t* i Nominativ öfvergått till *s* (såsom alltid måste ske vid stammar på *te*, utom *neite, lehte* och *tähte*), nyttjas *s* i st. för *t* (*d*), äfven framför plurala *i*; t. ex. *vesiä*; *vesillä*, — i st. för *vetiä, vedillä*, — af stammen *vete*, Nominat. *vesi*.

Likaså måste vid *taitaa* och kan vid de flesta verber användas *s* pro *t* (*d*), framför praeteritiva *i*; t. ex.: „*taiši*”, i st. för *taiti* (jfr. 12 a); „*kaasi* = *kaati* (*kaato*), af *kaata*”; *käänsi* = *käänti* af *kääntä*; *kielsi* = *kielti* af *kieltä*, *kiersi* = *kierti*; *löysi* = *löyti*. — Superlativ af *pitkä*, hvars komparativ är *pitempi*³¹ och hvaraf *pituus* (längd) och *pitene* (förlängs) härleda sig, blir ock *pisin* (pro *pitin*³²).³⁰ För öfrigt förbytes ej *t* till *s* i *nominer*, om icke stammen ändas på *e*.

22) När nominal-stammen ändas på dubbel vokal med eller utan mellankommande aspiration (*h*), nyttjas Nominativen såsom stam i Infinitiv (enligt 15 a). Men då denna Nominativ slutas — icke på *s*, såsom i flesta fall (t. ex. *mies* af stam *miche*, „*vieras*” af *viera'a*, *eräs* af *erä'ä*, „*nauris*” af *naur'i*, *kirves*), utan — på aspiration (hvilket inträffar med stammen *ori'i* samt dem på *e'e*, utom *ike'e*, *kirve'e* och *tuore'e*), så assimileras aspirationen af Infinitivi *t*; t. ex. *huonetta* pro *huone'ta*, af *huone'*; *kannetta* och *sadetta*, i st. för *kanne'ta* och *sade'ta*. — Redan i Nominativ öfvergår denna aspiration till *t*, enligt Österbottniska dialekten, som härvidlag adopterats i Renvalls Ordbok.

Alla konsonanter assimilera aspirationen på enahanda sätt, såsom skönjes vid anhangs-partiklar och andra sammansättningar; t. ex. *tule'pa* *sinä* (*tule'pas*, *-e'pa'*), *ei tule'kaan*, *vene'kulku*, *vene'matka*, — hvilka ord uttalas: *tuleppa'* (*tuleppa sinä*), *ei tulekkaan*, *venekkulku*, *venematka*.

Vid aspirations assimilation borde således, om icke konsonant-fördubblingen också i skrift *allmänt* adopteras, — hvilket törhända vore följdriktigast, — åtminstone aspirations-tecknet (') eller apostrof (') alltid (äfven i sammansatta ord) utsättas, helst aspirationen härvidlag — i Imperativ (2:dra person)-nemligen, i Negativa konjugationen (dess Indicat. praes., tillochmed Opinativus — eller Concessiv — och Conditional) samt i Nomin. — är så stark, att den aldrig försummas.

23) När ordstammen ändas på *i* med föregående konsonant, samt dertill stöter (i ändelsen) ett *i*-ljud (*j*), så antingen

1:o försvinner det ena *i* helt och hållet, åtminstone då ej vokal följer; t. ex. *tutki* forskade, *karsi* qvistade, *anopille'*, åt svärmödrar, i st. för *tutkij*, *karsij*, *anopijllen*, eller ock

2:o förvandlas, särdeles i vestra dialekten, det föregående *i* till *e*; t. ex. „*kärsei*” (läs: *kärsej*, pro *kärsij*) led, *anoppeja*, *-opeille'*.

I *nomina* — vid hvilka ett sådant sammanstötande af *i*-ljud förekommer uti (casus obliqvi af) plural, — plägar, åtminstone i Östra dialekten, emellan dessa *i* instickas *lö* (*lo*), — som troligen har gemenskap med plural-tillägget *ler* (*lar*) i Turkiskan; — d. ä. finska

plural-tecknet *i* erhåller *lö (lo)* framför sig och förlänges sålunda till *löi (loi)*, [ja, det tyckes tillochmed adoptera den Nominativer och verberna (i tredje person) särskildt tillhöriga eller utmärkande plural-karakteren *t*, eftersom det, vanligen bekommer, såsom yttermera tillägg, *t* efter *löi (loi)*, hvilket härmedelst uttänjes till: *löit, loit*.] Dock, är bäst att, åtminstone i prosa, undvika denna, redan i anseende till sin obäkliga längd, mindre lämpliga formation, helst densamma åstadkommer tvetydighet, ej mindre i Infinit. och Gen., — alldenstund t. ex. *pappiloita*, som *pappija* (prester) eller *pappeja* på sådant sätt blefve, betyder äfven prestgårdar (jfr. 12 b), — än ock i öfriga casus obliqvi; [ty icke ens i alla dessa kasus kan tvetydigheten häfvas, om man ock antog det förlängda plural-märket fullständigt vara *löit (loit)* äfven här; — den supponerade slut-konsonanten (*t*) uti ifrågavarande plural-teckens-förlängning måste nemligen, med afseende å följande (kasus-ändelsen begynnande) konsonants beskaffenhet och ställning, antingen deraf assimileras — hvilket blefve fallet i t. ex. *Essiv* (jfr. *täynnä vuonna* = *täyt(e)nä vuot(e)na*) — eller *aldeles* försvinna (enligt 18a; de flesta kasus börja ju sin kasus-ändelse med mer än *en* enkel konsonant)].

För öfrigt är att märka, det ej allenast nominer, hvilkas stam ändas på *i*, utan ock alla med tvåstafvig stam på oföränderlig vokal (*o, ö, u, y*) kunna antaga *lö (lo)* framför det vanliga oundgängliga plural-tecknet *i (j)*. Så heter det ej blott t. ex. *lampiloita, -oihin, -oillen, kariloita, rahiloita*, i st. för *lampeja* (= *lampija*), *lampeihin, lammeille, kareja, raheja*, — utan ock *ukkoloita* (*-loihin* etc.), *sälkölöitä, kumpuloita, kälylöitä, palkoloita* . . . jemte eller lika med de normala *ukkoja* (*ukkoihin* . . .), *sälköjä* . . . *palkoja*.

24) Relativet *joka* bör ej förvexlas med obestämda (indefinita) pronominet *joka* hvarje, hvilket likasom nominala adjektivena *aika* dugtig (fullvuxen), *kelpo* duglig och *koko* hel, är oböjligt och hvarifrån det diminutiva „*joka(h)inen*” (hvarochen) härleder sig. Stafvelsen *ka* i relativet *joka* hörer alldeles icke till ordstammen, hvilken är blott *jo*. Det „paragogiska” *ka* (*kä*) tyckes här, liksom i *mikä* (hvilken, hvad) och *kuka* (hvem), tillkomma blott emedan finskan ej älskar korta enstafviga ord, såsom synes äfven af:

1:o) pronomen *ken* (genit. *ken(n)en*, infin. *ketä*, illat. *kehen*, etc.), som i Nominativ är nästan obrukligt och ersättes af det synonyma *kuka*;

2:o) pron. *hän*, som uttalas *hään*, i östra dialekten åtminstone, och

3:o) *me*, *te*, *he*, hvilka, då *e* (enligt 8 II) kringgås, ej blifva *mö*, *tö*, *hö*, utan förlängdt: *möö* (*myö*), *töö*, *höö*.

Derföre plägar *ka* (*kä*) ej brukas i de kasus af *joka*, *mikä* och *kuka*, hvilka äro *mer-än-enstafviga* och *får alls icke förekomma*, då sådana kasus ändas på vokal. Tillochmed *kan* det, åtminstone i vers, utelemnas ifrån enstafviga kasus, utom Nominativen *joka*, hvarest *ka* är ovilkorligen nödigt till skilnad från partikeln *jo* (redan). För dylikt behof (undgående af förblandning med partiklar) bibehålles ock pronominet *ku* i Nominativen af det sammansatta *joku* rent, d. ä. utan att, såsom i dettas öfriga (obliqva) kasus kan inträffa, förbytas till *kin*.

25) Emedan *joku* är ett sammansatt ord, hvars hvardera stafvelse (integrerande del) böjes särskildt, så kan dess *k*, om ock det råkar komma i slutet stafvelse, — såsom i *jonkun*, *jollenkulle*, *jossakussa*, — ej förmildras. Förmildring af ordets första konsonant sker nemligen aldrig och skulle ej heller kunna komma i fråga vid andra ord än *ku* (och möjligen dess synonym *ken*, hvars lokal-kasus *kenelle*, *kenessä* o. s. v. vanligen sammandragas till *kellen*, *kessä* . . .); öfriga, med hård konsonant begynnande, enstafviga ordstammar — tillochmed personal-pronomen *te(e)* = *töö* (*työ*) — äro långa och stå alltså ej under konsonantförmildrings regeln.

26) Ifrån *kumpi* (diminut. *kumpainen*) hvilkendera, bildadt ifrån *ku* medelst komparativt gradus-tillägg, härledes, med tillsats af anhangs-partikeln *kin*: *kumpikin* (*kumpainenkin*), i betydelse af *hvardera*. *Kumpikin* (*kumpainenkin*) förhåller sig således till *kumpi* (*-painen*) alldeles som i Latinet *uterque* *hvardera* till *uter* *hvilckendera*. Anhangs-partikeln *kin* är icke, mer än det latinska *que*, härvidlag något sjelfständigt ord, med egen af hufvud-ordet oberoende bemärkelse

(«ock»), utan hellre att betrakta såsom härlednings-ändelse, ehuru ej *-kin* (ej heller «qve»), liksom vanliga härlednings-tillägg, instoppas framför böjnings-änderna, utan löst ansluter sig till, d. ä. vidfogas efter dessa, såsom i Latinet äfven t. ex. *dam* och *vis* uti *quidam* (någon, en viss) och *quivis* (eho, hvilken som helst) samt i Finskan sjelf det nyss (24) anförda *kä* (*ka*); hvilket nästnämnda anhang icke heller alltid är betydelselöst, utan, vidhängdt negations partiklarne *ei* och *älä*, bemärker (likasom «qve» i *neqve*): och, heller, — samt *jenväl då* (således ej blott i *mikä*, *joka* och *kuka*) kan få böjnings-ändelser inklade framför sig, t. ex.: *en-kä*, *etkä*, *emmekä* . . . , *älkä(h)än-kä*, *älkä(äm)mekä*, *älkätekä* (sdr. *älkääkä*, *älkeekä*).

Det latinska *neuter*, *ingendera*, deremot heter på finska — icke: *ei kumpikin*, utan — : „*ei kumpikaan*.” Förneknings-ordet *ei*, som i verbernas böjning (konjugation) spelar en så viktig rol, genom att frånrycka verberna och tillegna sig deras personal-ändelser, nyttja particip. praet. (Adjectivus II) såsom impf. (praet. Indic.) o. s. v., förvandlar också, vid ett deraf drabbadt (afficieradt) ord, anhanget *kin* till *kaan* (*kään*); t. ex.: *hän-kin*, äfven han (hon), men *ei hänkään* icke han heller; *et sinäkään*, icke du heller; — *kukin* (= *jokainen*) enhvar, *ei kukaan* ingen (icke någon). — Samma förvandling inträffar ock vid det med *ei* analoga, på förneknig stötande adverbiet *tuskin* (knapt); — det heter nemligen ock: *tuskin minä-kään*, knapt jag ens; *tuskin kukaan* knapt någon. Detta „*tuskin*” är nemligen ungefär likadant surrogat för *ei*, vid nominer, som *älä* (*älkä*, — i Estniskan *ärä*, *ärg*, — imperativ negation) vid verber, — med den skilnad dock att *tuskin* icke kan hafva några persons-affixer vid sig fästade.

27) Plural-form af kardinala räkne-orden brukas endast vid „*pluralia tantum*,” — och jenväl då vanligen blott i Nominativ och (den dermed lika) Accusativ. — Af ordnings-talen kan dock undantagsvis åtminstone i Nominativ och Accusativ, plural förekomma äfven eljest, d. ä. också vid ord, som ej sakna singular.

28) „*Kaksitoistas*” och *yksitoistas* (11:te) äro bildade ifrån *kaksi-toista* (*kymmentä*, jfr. 29 a 2:o) och *yksitoista*, hvilka då betraktats såsom odelbara (individuella) ord eller, närmare sagdt,

ordstammar. — *T* uti sista stafvelsen af *Kaksitoista* och *yksitoista*, hvilken stafvelse genom ordningstal-tillägget (*s* i Nominat., *nte* i stammen) blir sluten, behöfver dock icke undergå förändring (enligt 9 d); *ty*

Konsonant-förmildring plägar efter (omedelbart) föregående) *s* *ej ega rum*. Endast i första upplagan af *Kalevala* förekommer: „*Mussan*” (pro *mustan*) „*Muurikin jälessä*”, i nuvarande språket förmildras *st* knapt i (verb-)infinitiv, t. ex.: *noussa'* = *nousta'*, *pessä'* = *pestä*. — *K* efter *s* förmildras visserligen i *Wiborgs trakten*, så att *kos'en* och *las'en* uppstå af *koske*, *laske*. Deremot bibehålles *k* tillochmed efter *h* i *Norra Karelen*; t. ex. *nahkan*, „*tuhkaksi*”, *rahkan*, *pihkan*, — samt allmänne efter *t*, t. ex. *matkan*, *matkalla* (i *Kal.*, 1 uppl., „*matalla*”), *pitkän*, *itken*, *kätkyt*.

29) De finska räkneorden öfver 10 bildas på följande sätt:

a) Kardinal- eller grund-talen

1:o då de bilda jemna tiotal, heta *kaksi-kymmentä* 20 (genit. *kahden-kymmenen*, Illat. *kahte'en kymmenen*), *kolme-kymmentä* 30, *neljä-kymmentä* 40, *viisi-kymmentä* 50, *kuusi-k.* 60, *seitsemän-k.* 70 o. s. v. intill 100, som heter *sata*;

2:o de icke jemna tiotalen formas så, att 11 heter *yksitoista* (kymmentä), d. ä. 1 af andra tiotalet; 12 åter *kaksi-toista* (k.); 13 *kolme-toista* . . . , 14 *neljä-toista*, 15 *viisi-t.*, o. s. v; 21 *yksikolmatta* (k.), 1 af tredje tiotalet; 22 *kaksi-kolmatta*; 23 *kolme-kolmatta*; 24 *neljä-kolm.*; 31 *yksi-neljättä*, 32 *kaksi-n.* . . . 91 *yksi-kymmenettä* . . Dock kan äfven, enligt andra språk, vid talen öfver 20 mindre konsekvent sägas: *kaksi-kymmentä-yksi* 21, *kaksi-kym-kaksi* 22 o. s. v. —, hvilket i finskan, i anseende till ordens längd, mindre beqväma uttryckssätt är det enda vanliga för (de jemna tiotalen och enkla) talen öfver 100; t. ex. 109 *sata yhdeksän*; 110 *sata kymmenen*, 120 *sata kaksikymmentä*, . . . 203 *kaksisataa kolme*; 1001 *tuhatta yksi*; 1110 *tuhatta sata kymmenen*.

b) Ordningstalen härledas ifrån grundtalen sålunda att

1:o af de jemna tiotalen 20:de heter *kaksikymmenes* (Genitiv. *kaksikymmenennen*) eller *kahdes-kymmenes* (Illat. *kahden-te'en kymmenente'en*), 30:de *kolme-kymmenes* l. *kolmas kymm.* . . . ,

90:de *yhdeksän*-kymmenes och *yhdeksäs*-kym.; 100:de *sadas*; 1000:de *tuhannes* (stam: *tuhannente*); 110:de *sata*-kymmenes; 3020:de *kolmetuhatta-kaksikymmenes* (*kahdeskymm.*);

2:o) af de icke jemna tiotalen heter 11:te *yhdes-toista* (kymmentä), *yksitoista-kymmenes* eller *yksitoistas*; 12:te *kahdes-toista* (kymmentä) eller *kaksitoista*(kymmene)s; 13:de *kolmas-toista*(k.) och *kolme-toista*(kymmene)s, . . . 19:de *yhdeksäs-toista*, *yhdeksän-toistas*; 21:sta *yhdes-kolmatta* (*ensimäinen kolmatta*) eller *yksi-kolmatta-kymmenes*, eller ock *kaksikymmentä-ensimäinen*; 22:dra *kahdes* (toinen) *kolmatta*, *kaksikolmatta-kymmenes*, *kaksikymmentä toinen*; 23:dje *kolmas-kolmatta*, *kolmekolmatta-kymmenes*, *kaksikymmentä-kolmas*, etc.; 101:sta *sata-ensimäinen*; 119:de *sata-yhdeksästoista sata-yhdeksäntoistas*.

c) Bråktalen heta: $\frac{1}{2}$ *puoli*; $\frac{1}{3}$ *kolmannes* (genit. *kolmanneksen*); $\frac{1}{4}$ *neljännes*; $\frac{1}{5}$ *viidennes*; . . . $\frac{1}{10}$ *kymmen(en)nes*; $\frac{1}{100}$ *sadannes*; $\frac{1}{1000}$ *tuhannennes*; $\frac{2}{3}$ *kaksi kolmannes-osaa* eller *kaksi kolmannesta* (Infinitiv¹⁶ af „*kolmannes*”);¹⁸ $\frac{3}{4}$ *kolme neljännes-osaa*, *kolme neljänne(k)stä*;¹⁸ $\frac{19}{27}$ *yhdeksäntoista kaksikymmentä-seitsemännes osaa* (-seitsen-osaa, -seitsemännestä¹⁸); $\frac{129}{358}$ *satakaksikymmentä-yhdeksän* (*sata-yhdeksänkolmatta*) *kolmesataa-viisikymmentä-kahdeksannes osaa* (-kahdeksannesta); $\frac{3}{100}$ *kolme sadannes-osaa* (*sadannesta*).

³⁰) Komparations-graderna i finskan bildas sålunda, att till positivi stam

a) i *komparativus* tillägges *mpi*, genit. *mmän* (*mman*), illat. *-mpä'än* (*mpa'an*); — t. ex. *ujo* blyg, *ujompi* (infin. *ujompaa*, *-pata*) blygare; *vetelä* blöt, *vetelämpi* (stam *vetelämpä*) blötare;

b) i superlativ *in* stam *impä* (*impa*); hvarvid iakttages att föregående (positiva stammens slut-) vokal, om den är föränderlig (*ä, a, e, i*; jfr. 10, 12, 23), bortfaller (framför *i*); — t. ex. „*ujoin*” blygaste, genit. *ujoiimman*; *vetelin* (af „*vetelä*”) blötaste; *paksuin* (af „*paksu*”) tjockaste, — äksy*in* istadigaste, af äksy; *pienin* minsta, af stam *piene*; *vanhin* äldsta, af *vanha*. — Infinit. (och Essiv) singul. af superlativ bildas, liksom i (Absqveßiva) adjektiver med stam på *ttömä* (*ttoma*), analogt med regeln 15.

³¹⁾ När positivi stam andas på *ä* eller *a* och är tvåstafvig, så förbytes detta *ä* (*a*) i komparativen till *e*; t. ex.: vanhemp*i* (ej vanhampi), af „vanha”; väärempi af vää*rä*.

Detsamma händer, vid bildandet af passiv, för *alla* (äfven flerstaviga) aktiv-stammar; t. ex. *pettää*, passiv *petettä*(vä)*, *opet-
taa*, pass. *opetetta* . . , *antaa*, *parantaa*, pass. *annetta*, *parannetta*;

* Ehuru ej egentligen hithörande, må dock, för lättare uppfattning af det här ofvan sednast sagda, anmärkas, att

Verbernas Infinitivus (activi) nyttjas såsom stam till passivum, åtminstone då Infinitiv ändas på *ä* (*a*) med föregående konsonant (*t*, *d*), — såsom i första och sista konjugationerna, hvarest (aktiva) verbal-stammen (jemte binde-vokal) ej slutar med en enda enkel vokal. Passivum åt t. ex. *vie* och *ui*, hvilkas infinit. äro *viedä*' och *uida*', blir: *viedä*'än, *vietä*-vä, *vietäne*'en, *vietä*(i)si'in o. s. v.; *uida*'an, *uitava* . . . ; — och till *lisää*, *lankea*, *uppoa*, *tapaa*, *tule*, *pakene*, *tarvitse*, — infinit. *lisätä*', *langeta*', *upota*', *tavata*', *tulla*' (pro *tulda*^{9a}), *pa'eta*', *tarvita*', — blir passiv: *lisätä*'än (*lisättävä*, *-ttäne*'en etc.), *langeta*'an (*langettava*, *-ttäne*' . . .), *upota*'an (*upottava* . . .), *tavata*'an (*tavattava*), *tulla*'an (*tultava*), *pa'eta*'an (*pa'ettava*), *tarvita*'an. Såsom synes, blir Infinitivi aspiration, med deraf följande förmildring af konsonanten (*t*), bibehållen i *praes.* Ind. af passiv; men för öfriga formationer i passivet är hvarken Infinitiva aspirationen eller förmildringen af *t* synlig, ens der Infinitiv vokalen (*a*, *ä*) bortfaller, — hvilket händer i praeterit.; t. ex.: *vietiin*, (*ei*) *viety*; *lisättiin*, *-tty*; *tultiin*, *-ltu*, *paettiin*, *-ttu*.

Tillochmed för de verber, i hvilka *ä* (*a*) efter vokal, — d. ä. utan *t*-ljud, — är infinitivi ändelse, kan infinitiven betraktas såsom stam till passiv, om man blott iakttager att det ifrån dessas infinitiv (enligt 6 a) försvinnande *t* återkommer i passiv — och det fördubbladt (*tt*). T. ex. af *toivoa*', önska (hoppas, sperare), blir passiv: *toivo*(*t*)*ta*'an, önskas (speratur, man hoppas); *toivottava* sperandus (önskvärd, som önskas, som man hoppas); *toivottane*'en, *toivottasi*'in, *toivottu*; af *kätkeä*' och *iskeä*' åter: *kätke*(*t*)*tä*'än, *iske*(*t*)*tä*'än; *-ettävä*, *-ettäne*'en . . . ; liksom *sär'e*(*t*)*tä*'än^{9b} och *lu'et*(*t*)*a*'an, *-ettävä* (*ettava*), *-ettäne*' . . . , af „*särkeä*”, *lukea*'; af *ottaa*' vidare *ote*(*t*)*ta*'an,³¹ *otettava*, *otettane*'; *kään-*

lentää, alentaa, ylentää, pass. lennettä, alennetta, ylenettä; ottaa, pudottaa, kadottaa, pass. „otetta,” pudotetta, kadotetta.

³²⁾ Liksom finskan i öfrigt är regelbunden, så har den ej heller oregelbundet komparerade adjektiver, om ej *pitkä* (jfr. 21 och 28) lång, *lyhyt* kortt (*lyhempi, lyhin*³⁰) samt *hyvä* god. Nästnämnda, som *kan* kompareras regelrätt, har dock vanligen till komparativ *parempi* och superl. *paras* (gen. *para'an, illat. para'asen*). Af „*paras*” åter, som blott till *betydelsen* är superlativ, bildas ytterligare ett formelt riktigt (30 b) superlativ *para'in* (stam *para'impa*), hvilket således betecknar *allra*-bästa. Af adverb: *vara'in* (instrukt. casus) nyttjas oftast komparativ *varemmi* i st. för det regelbundna *vara'ammi*.

³³⁾ Det „förelärdar” motsvarande ordet i finskan, hvilket äfven har singular, liksom „*parens*” i Latinet, liknar äfven deri detta latinska ord, att det är lånt och ursprungligen betyder eller betydtt annat. Den finska beteckningen på förelärdar är nemligen lånt ifrån komparations-grad af *vanha*.

En genom slitning eller förändring uppkommen formation deraf är *vanhen*, gen. *vanheman* (eller *vanhemen*); — och denna tör med tiden blifva den allrådande, ehuru den, oberäknadt annan mindre förändring, förlorat sin andra stam-konsonant (*p*), liksom *parens*, hvilket påtagligen är particip — ej af *pareo*, som betyder lyda, utan — af *pario* föda (alstra, afla), förlorat sitt *i*.

³⁴⁾ Om kardinal-talen i finskan är att märka:

c) Alla grundtal utom *yksi*, hvilka till betydelsen äro pluraler, hafva Accusativ lika med Nominativ, liksom i pluralis allmänt sker;

b) Nominativ (och Accusativ) singular, af dessa räkneord öfver 1, betraktas *alltid* såsom substantiver och styra det ord, hvartill de i andra språk äro bestämnings-ord, och hvilket i finskan alltså sättes i Infinit. (singul., jfr. c).

net(t)ä'an — pro *käändettä'an*^{ad} —, *käännettävä*, *-ttäne*, af *kääntää*; *paranneta'an*, *-nnettava*, af *parantaa*.

På enahanda sätt nyttjas i ryskan Genit. partitivus, som motsvarar den finska Infinitiven, efter kardinal-talen, — och det i singular efter 2, 3 och 4 (два, три, четыре); i svenskan säger man ock undantagsvis «fem man» i st. för 5 män.

c) Alla kardinala tal äro till *formen* singularis numeri, och i följd deraf äfven så ej blott de nomina, hvar till räkneorden äro bestämningsord (i cas. obliqvi), utan ock de (i Infinitiv), som styras af räkneorden (i Nominativ, jfr. b).

Af allt detta förklaras ock, hvarföre det i finskan heter t. ex. *viisi sataa* (500), *viisi kymmentä* (50), och ej: *viisi sata*, *viisi sadat*; *viisi kymmenen* (kymmen, jfr. 35), *viisi kymmenet*.

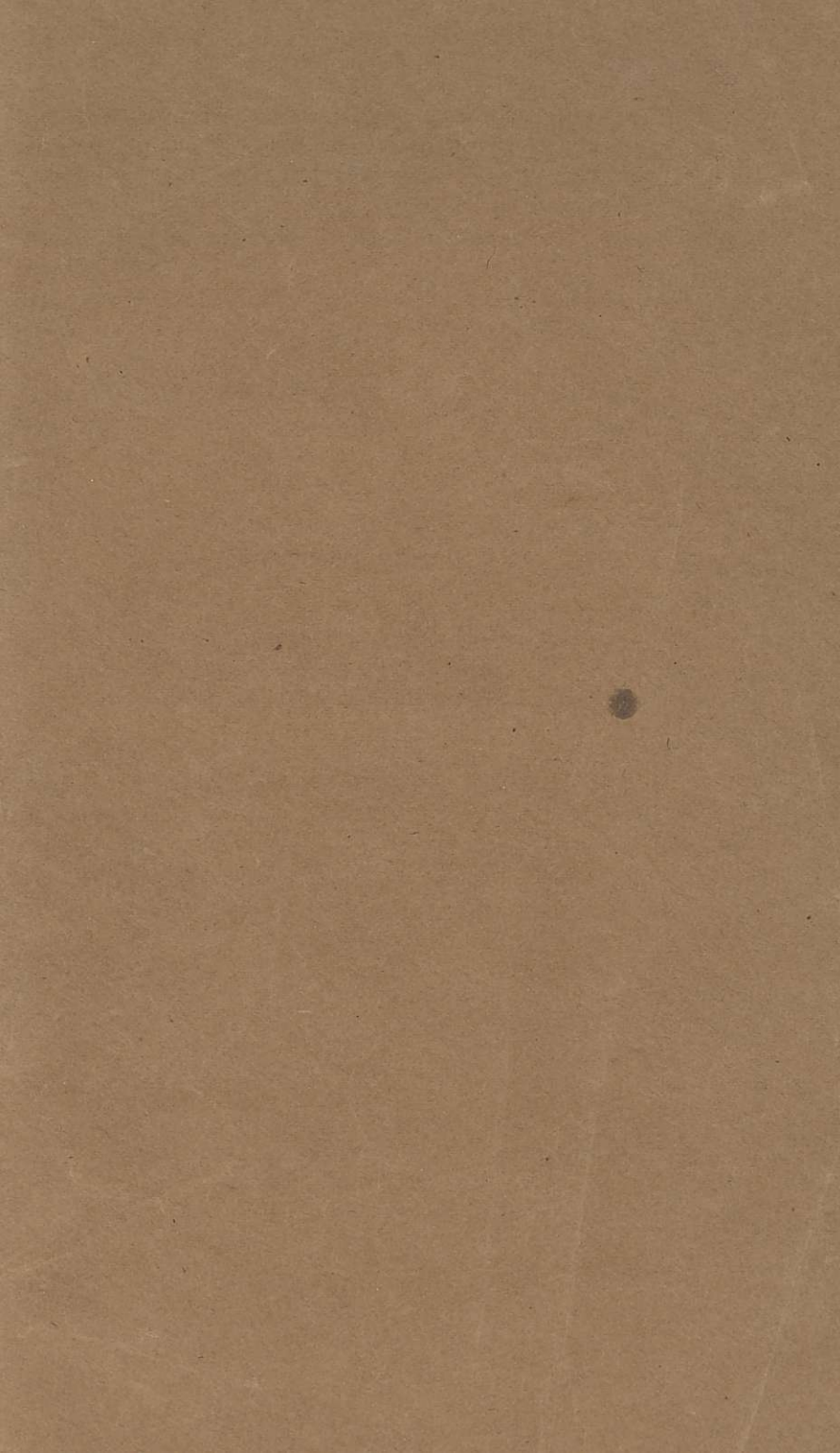
35) Kardinalierna 7—10 hafva Nominativ (och följaktligen äfven Accusativ) lika med Genitiv.

36) Orden *aika* och *poika* förvandla, vid förmildring af *k*, sitt *i* till *j*. Hvaremot öfriga nomina, hvilkas slut-vokal föregås af *ik*, bibehålla sitt *i* oförändradt; t. ex.: *reikä*, *taika*, *haiku*, *kaiku*, genit. *rei'an*, *tai'an* . . .

37) I st. för *kaiket* (alla), Nominat. (och Accus.^{1a}) plur., nyttjas dess Nominat. singul. *kaikki* vanligen, och alltid då det är utan bifogadt substantiv; t. ex.: *kaikki ovat ko'ossa*, alla äro tillsammans (samlade); *kaikki* (= *kaiket*) *pojat ovat täällä*, alla gossarne äro här; *kutsui kaikki* (*pojat*) *tärne*, kallade alla (*gossarne*) hit.

Tillägg och rättelser:

Sid.	rad	9 står:	satt	läs: sätt.
”	20	18	” och <i>t</i> upp-	” och (Infinitivi) <i>t</i> (<i>d</i>) upp-
”	26	10	nedifr: <i>äva</i>	” <i>ävä</i> .
”	31	7	” <i>kelpo</i> (duglig)	” <i>eri</i> (särskild), <i>kelpo</i> (duglig).
”	25	8	” <i>n</i>	” <i>n^{15b}</i> .
”	22	14	” pålt	” i <i>poltta(a)</i> .
”	32	13	” ord	” pronom.

Pris: 1 Mark 50 penni.

Suomen kieli 3

Korander

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOELMA

120 102 0577

